

Prvá kópia originálu zázračnej Klokočovskej ikony. Originál bol odnesený do Viedne. Terajšia ikona v Klokočove je druhou kópiou od akad. maliara Ignáca Roškoviča.

Liturgika — poznaj svoj obrad

Služba Božieho slova — III.

Najdôležitejšou časťou Služby Božieho slova je čítanie Svätého písma, presnejšie: Apoštolské čítania a Evanjeliá. Čítanie Svätého písma je najstaršou časťou Služby Božej všeobecne. Čítanie Svätého písma, zvlášť evanjelií, má sviatočný charakter. (Pokračovanie na 5. str.)

SLOVÁ NAŠEJ MATKY

12. „Ujal sa Izraela, svojho služobníka, pamätlivý milosrdenstva, ako hovorieval našim otcom — Abrahámovi a jeho potomstvu naveky“.
(Lk 1, 54—55)

V Starom zákone uzavrel Boh zmluvu s Abrahámom, praotcom vyvoleného národa. Abrahám sa zaviazal za seba i za svojich potomkov, že Boha, svojho Pána, budú ctíť a počúvať a že ho nezradia modloslužbou. A Boh sľúbil, že izraelskému národu bude vždy ochrancom a pomocníkom, že rozmnoží jeho počet, a že z jeho potomstva vyjde prisľúbený Mesiáš.

Svoj sľub Boh vždy verne plnil.

Keď faraón týral Izraelitov, Boh napomínal a nezabudol na svoj sľub a vyviedol ho z poroby. Keď bol národ hladný a smädný na púšti, Boh nezačúbal a krmil ich mannou a napájal vodou. I vtedy, keď vyvolený národ reptal, stal sa neverným — Boh odpúšťal. I vtedy, keď trestal spustošením, odvedením do zajatia, Boh zostal verný. Posielal k nim prorokov, aby ich tešili, napomínali, že Boh nezabudol, že verne plní, čo sľúbil ich otcom. A tak celé dejiny izraelského národa hovoria o Božej vernosti.

Túto vernosť Božiu ospevuje aj Pan-na Mária vo svojom chválospeve. Hovorí o vernom Bohu, ktorý „ujal sa Izraela, svojho služobníka, pamätlivý milosrdenstva, ako hovorieval našim otcom — Abrahámovi a jeho potomstvu naveky“ (Lk 1, 54—55) — a poslal svojho Syna, Mesiáša, aby vykúpil svoj ľud. Im mal najskôr hlásať svoje učenie a presvedčovať zázrakmi. Svoj sľub plní aj vtedy, keď zradou a nevďačnosťou ho ukrižovali — Syna Božieho.

Večne krásnym dôkazom tejto vernosti je aj pamätný výrok Božieho Syna nad Jeruzalemom. Idúc na osliatku, zazrel mesto a zaplakal: „Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo ti boli posielaní, koľko rás som chcel zhromaždiť tvoje deti, ako sliepka zhromažďuje svoje kuriatka pod krídla, a nechcel si“ (Mt 23, 37).

Boh aj s nami urobil zmluvu pri sv. krste, v ktorej sme sa zaviazali, že sa odriekame zlého ducha a všetkých jeho zlých skutkov a sľúbili sme vieru v Boha Otca, Syna i Svätého Ducha. Koľkokrát sme sa už odvtedy spreneverili svojmu sľubu... A Boh je stále verný a volá nás k sebe a ani v hriechu nás neopustí.

V starej knihe „Nauka Otcov“ čítame:

(Pokračovanie na 5. str.)

PRED PRÍCHODOM ZIMY

Aj november má veľa významných udalostí, výročí a spomienok, ktoré si radi a vďačne pripomíname. V prírode je to už mesiac, keď sa schyľuje k ozajstnej zime, aj keď tá kalendárna má svoj termín až v druhej polovici decembra. Naši rúči poľnohospodári už pozberali z polí plody zeme a práce ľudských rúk a pripravovali sa na zimu. V poľnohospodárstve sa vlastne práca nikdy nekončí. Stále je čo robiť, stále sú doslova plné ruky práce. Lebo už teraz na jeseň, pred zimou, sa začína boj o novú úrodu chleba a ostatných poľnohospodárskych plodín.

Naši poľnohospodári v posledných rokoch dokázali, že aj pri nepriazni počasia, ktoré má na ich výrobu veľký vplyv, dokážu robiť doslova zázraky. Starší si ešte dobre pamätajú, ako biedne rodili úzke polička v minulosti, keď nebolo modernej agrotechniky a jednotlivo hospodáriaci roľníci si nemohol dovoliť zakúpiť vysokoúčinné chemikálie, hnojivá, obrábať pole s vysokou výkonnou poľnohospodárskou technikou.

To všetko je už za nami. Naši poľnohospodári sa presvedčili, že budúcnosť je v poľnohospodárskej veľkovýrobe, v scelených lánoch polí, v modernej agrotechnike, v efektívnom obrábaní pôdy, ktorá rodí oveľa viac, ako rodievala za čias minulých.

Spomeňme si aj na roky neúrody, keď jednotlivo hospodáriaci roľník, ktorý bol doslova odkázaný na to, čo sa mu urodí, vyšiel neraz doslova na mizinu, ak pole neurodilo, ak úrodu zničila živelná pohroma. Mnohí si pamätajú na časy exekútorov, ktorí prichádzali ako kobylky, a rekvirovali, predávali to, čo bolo nutné ku každodennému životu, ale čo muselo vyvážiť hodnoty, ktoré zbedáčený roľník nevládal splatiť.

Také nežičlivé to boli časy. Keď sme boli začiatkom mesiaca na cintorínoch, keď sme postáli pri hroboch svojich drahých predkov, iste aj takýto obraz vyvstal pred našim duchovným zrakom. Prišlo nám na um, čo sa nadrel starý otec, čo znoja stieklo po jeho dobráckej tvári, ako sa snažil vyťažiť z kamenitých poličok to, čo sa len dalo, ale ako málo sa mu to darilo.

Keby tak vstal, keby tak aspoň na chvíľu prišiel do rodnej vesky a videl tie premeny, ktoré tu nastali, ako by sa tešil, že sa jeho vnukovia dožili toho, o čom on iba sníval. Zašiel by iste na staro-otcovskú roľu a nevedel by sa vynadávať, ako opeknela, ako rodí, ako dáva omnoho viac ako predtým.

Vidíte, november, povedal by niekto, a koľko len nám ponúka myšlienok, koľkože nám len ponúka príležitostí na zamyslenie. A to sme ešte len prišli k tomu, čo máme hlavne na mysli, že už tradične si u nás o tomto čase pripomíname Mesiac československo-sovietskeho priateľstva, v ktorom sa zamýšľame nad tým, čo všetko nám dáva náš veľký brat a spojenec, Zväz sovietskych socialistických republík, krajina priateľstva a mieru.

Uvedomujeme si to nadovšetko v tomto čase, keď sa zvädza boj o bytie a nebytie našej planéty. Keď zápasia medzi sebou sily mieru, vedené práve krajinou nášho veľkého brata a sily, ktoré by neváhali znova uvrhnúť ľudstvo do pohromy, a to ešte horšej, ako bola posledná.

Sme totiž už niekoľko mesiacov svedkami nebezpečného stupňovania vojnového napätia, stupňovania horúčkovitého zbrojenia, ktoré ženie ľudstvo doslova na pokraj tretej svetovej vojny. Je len prirodzené, že naši ľudia, vedno so všetkými ľuďmi dobrej vôle kladú hrádzu týmto nebezpečným snahám podnecovateľov nového vojnového požiaru, čo dokazujú nielen mítingami, prejavmi solidarity a rezolúciami, ale predovšetkým statočnou každodennou prácou, ktorá je našim prvoradým príspevkom boju za mier a ranou tým, ktorí neváhajú kalkulovať s krviprelieváním.

Nedá sa v jedinom úvodníku vyrátať všetko to, čo sa u nás urobilo v zápase za zachovanie svetového mieru. Ak by sme to chceli vyjadriť stručne, ale zrozumiteľne, povedali by sme, že náš ľud dal vo svojej rozhodnej väčšine pri každej príležitosti najavo, že je za mier, za šťastný život detí, za pokojné budovanie, za radosnú starobu našich starčekov a stareníek a že je rozhodne proti všetkému, čo by mohlo tento jeho mierový život ohroziť.

Spomedzi mnohých akcií spomeňme tu hoci Medzinárodný pochod mieru, ktorý bol vo vrcholiacom lete aj v našej krajine, pričom sa jeho účastníci zo západných krajín mali možnosť presvedčiť o zmýšľaní našich ľudí, o našej jednotnej vôli žiť v pokoji a mieri.

Aj v Mesiaci československo-sovietskeho priateľstva, ktorý je pre nás príležitosťou pozdraviť krajinu nášho veľkého brata, sa v prvom rade zamýšľame nad svojím príspevkom v boji za zachovanie svetového mieru. Ak sme povedali, že je ním aj naša statočne konaná práca, mali sme tým na mysli skutočnosť, že bez nej by nebolo toho, čo máme. Naša spoločnosť, ktorá má na mysli blaho človeka, môže dať nám len toľko, koľko vyprodukuje. Je v našich silách dokázať aj viac, ako sme dokázali. Je v nás, aby sme odhalili skryté rezervy a v snahe dať čo najviac spoločnosti, teda nám všetkým, pomohli riešiť situácie, ktoré sú odrazom kríz na kapitalistických trhoch, kde nejde o človeka, ale o výsledok jeho práce, kde je človek iba výrobným prostriedkom a kapitalistickej spoločnosti pramálo záleží na tom, ako žije.

Dobré je takto si pospomínať. Dobré, hoci aj teraz, keď už z polí fúka severák, keď zima zalieza pod kabáty, keď treba kúriť a pripravovať sa na zimu. Urobme všetko, aby sme i na tomto poli boli dobrými hospodármi, ktorým nejde len o blaho jednotlivca, ale o dobro celej spoločnosti. To bude náš najkrajší príspevok k zachovaniu svetového mieru i k mesiacu, ktorý slávime. (OM)

S dôrazom na hospodárnosť

Už je tu čas, keď pomaly preberie zima žezlo od jesene. Poľá, ktoré sa už vyprázdnil, keď z nich zobrali naši poľnohospodári bohaté plody jesene, zachvíľu prikryje biela poduška snehu. Ale i starosti pribudnú. Bude treba viac svietiť, viac kúriť. A my dodajme: racionálne svietiť a racionálne kúriť. Aby sme zbytočne neplytvali elektrickou energiou, aby sme zbytočne nevyhadzovali svoje i spoločné peniaze von oknom.

Už sme si zvykli o takomto čase hovoriť, že je dobré skontrolovať, či kdesi v dome nesvieti zbytočne nejaká žiarovka alebo aj tá, čo svieti, či by nemohla byť slabšia... Aj to, že neraz sa kúri zbytočne veľa, hoci správnu reguláciou by sme ušetrili sebe i národnému hospodárstvu.

Je tu najvyšší čas obzrieť sa za tepelnými a svetelnými zdrojmi, urobiť, čo je potrebné a súčasne prekontrolovať či nehrozí nebezpečie požiaru. Ak to urobíme, nuž pocítime to sami, keď naše platby budú nižšie a pocíť tu ceľá naša spoločnosť, ktorá si bude môcť racionálnejšie rozdeliť nami ušetrenú svetelnú i tepelnú energiu.

A na tom nám všetkým iste záleží!

(of)

Pred tridsiatimi rokmi

Začneme tam, kde sme skončili minulú spomienku, berlínskym mimoriadnym zasadáním Svetovej rady mieru 1.—6. júla 1952.

Toto zasadanie malo za úlohu pripraviť Svetový kongres národov vo Viedni. Otváracia reč predsedu Svetovej rady mieru Fréderica Joliot Curieho bola výrazným signálom na zvolanie tohto kongresu a zároveň veľkým burcovaním svedomia celého mierumilovného ľudstva pred stále vzrastajúcim nebezpečenstvom tretej svetovej vojny.

Prečo rozhodla Svetová rada mieru zvoliť tento kongres? Joliot Curie tu zdôvodňuje vo svojom úvodnom referáte takto: „Urobíme všetko, aby sme našli účinné prostriedky (na obranu mieru), ale vieme veľmi dobre, že my sami nemôžeme nájsť všetky riešenia. Je bezpodmienečne treba získať pre túto prácu tie tisíce mužov a žien, ktorí nás vyslali na náš posledný kongres, všetkých tých, čo sa k nám od tej doby pripojili a konečne všetkých tých, čo chcú mier, ale doteraz k nám nenašli cestu.“

Teda predseda Svetovej rady mieru má pred očami tri kategórie mierumilovných ľudí: 1. príslušníkov svetového mierového hnutia pracujúcich pod vedením Svetovej rady mieru od jej začiatkov. 2. tých, čo sa medzitým pridali k veľkému zápasu za mier a dali dôkaz svojho súhlasu mnoho miliónmi podpisov, napr. pod Štockholmskú výzvu, za uzavretie mieru medzi veľmocami. 3. A konečne tých, ktorí vo väčších-menších mierových organizáciách a hnutiach, podľa svojich predstáv, pracovali za mier. Hoci neboli organizovaní, ale osobne hlboko pocítovali potreby mieru a zaň horlil, ale sami nemali dost síl, aby svoje mierové zmýšľanie a snahy prejavili a aby svojím mierovým zmýšľaním dali príchod v konkrétnych činoch.

Fréderic Joliot Curie robí v tejto úvahe záver: „Najlepším prostriedkom, ako to dosiahnuť, je príprava veľkého svetového mierového kongresu.“

Tento kongres mal za úlohu vyburcovať svetovú verejnú mienku. Ale nielen vyburcovať, lež aj pohnúť ňou ľudí k rozhodným činom na záchranu mieru.

Verejná mienka! Tejto otázke venoval Joliot Curie väčšinu svojej reči. Vo svojej úvahe zdôrazňuje veľkú silu a moc verejnej mienky v náprotive s inou silou: vytvoríť dostatočne vyzbrojené branné moci, aby bolo možné buď diktovať svoju vôľu alebo ju presadiť vojnou.

Teda verejná mienka proti brannej moci a presadzovaniu svojej vôle vojnou. „Nestačilo by — pokračoval Curie — keby Svetová rada mieru bola len tlmočníkom mierumilovných ľudí. Musí posilňovať ich vôľu tým, že im bude poskytovať konkrétnu pomoc. Musí konať tak, aby tieto cety a nádeje sa premenili na logicky zdôvodnené požiadavky.“

Potom uvádza prík'ady, ako sa verejná mienka mení na fyzickú silu a svojím tlakom môže presadiť aj zdanlivo neuskutočniteľné požiadavky. Ako jasný dôkaz toho uvádza slová Oppenheimera, amerického odborníka pre atómové bomby, ktorý v bulletine atómových vedcov napísal: „Som presvedčený, že verejná mienka je neobyčajne dôležitý činiteľ, pokiaľ ide o poníženie atómovej bomby, to mi potvrdili mnohí vojenski odborníci.“

Vo svojom úvodnom prejave konštatuje, že v OSN už bola utvorená komisia pre odzbrojenie a že podala valnému zhromaždeniu aj prvú správu, ktorá vyvolala veľké sklamanie. Ako príčinu uvádza, že verejná mienka nebola dost aktívna. Z toho potom prechádza na inú myšlienku, na rokovanie medzi veľmocami. Vypovedal významnú vetu, ktorá bola potom po dlhé roky vedúcou devízou pre medzinárodné vzťahy a pre uhasenie mnohých nebezpečných ohnísk vojny, hroziacich od tých čias viackrát vypuknutím svetového vojnového požiaru. Celá činnosť OSN, Rady bezpečnosti, sa odvtedy riadi touto zásadou: „Stretnutie ozbrojených síl nie je vôbec nutné, ale všetky problémy a rozpory môžu byť riešené rokováním.“ Potom sa dotýka všetkých problémov, ktoré vtedy, pred 30 rokmi hrozili svetu: Japonsko sa stalo podpísaním separátnej zmluvy s USA vlastne kolóniou Spojených štátov. Nastúpil americký neokolonializmus. Spojené štáty síce robia, akoby odsudzovali koloniálne mocnosti, ale zatiaľ usilujú o to, aby nastúpili na ich miesto. Potrebujú kolónie pre svoje vojenské účely. Porovnajte to s terajšou doktrínou Ameriky, že môže vojensky zakročiť kdekolvek na svete, keď to ohrozuje jej záujmy.

Ďalej hovorí, že v Európe sa utvorilo „európske spoločenstvo“ a je znovu uvádzaný do chodu aparát, akým Tretia ríša rozpútala druhú svetovú vojnu. Súčasne signalizuje, že do Európy prichádza generál Ridgway, ktorý je zodpovedný za zločiny páchané v kórejskej vojne a jeho príchodom hrozí Európe, že aj ju chce premeniť na krvácajúcu Kóreu. Potom uvádza zločiny, ktoré boli páchané na Kórei a prekážky, ktoré hatia prímerie v tejto vojne, ako udalosti v zajateckom tábore na ostrove Kodže a bombardovanie na rieke Jalu, kde americké letectvo, aby zabránilo vzniku dohody o prímerí, podniklo neobyčajne silnú leteckú ofenzívu. Zase nám to pripomína stále a opätovné porušovanie prímeria bombardovaním Bejrútu.

Spomína baktériovú vojnu ako najmenejšiu kapitolu dejín ľudstva.

„Atómové zbrane, práve tak ako zbrane biologické, sú zbrane hromadného ničenia. Svetová rada mieru zastáva stanovisko, že je nutné, aby sa národy podpísaním dohody zaviazali, že na jednej strane zakážu zbrane hromadného ničenia a budú ich kontrolovať a že na druhej strane obmedzia svoje zbrojenie. „Ďalej upozorňuje na nebezpečie, ktoré hrozí svetu z tzv. Baruchovho plánu. Podľa tohto všetky miesta, kde sa nachádza urán, thórium, suroviny a technické zariadenia pre rozštiepanie atómu, by sa mali dať do vlastníctva medzinárodnej organizácie, zvolenej väčšinou. To by viedlo k tomu, že Spojené štáty pomocou svojej mechanickej väčšiny získali atómový monopol vo svete.“

Potom po rečníckej otázke: „Nemáme v tomto hľade po surovinách vidieť jeden z hlbších dôvodov ich politiky „križiackych“ výprav? Dáva ľudstvu do výhľadu takúto krásnu perspektívu. „Keby bolo ľudstvo zbavené ťaživého bremena zbrojenia, keby veľa bola postavená do služieb mieru a keby bola prijatá myšlienka pokojného spoluzitia rozdielnych spoločenských systémov, bolo by ľahko možné každých 25 rokov zdvojnásobiť výrobu užitočných hodnôt nielen v USA, ale aj vo všetkých ostatných krajinách sveta.“

Fréderic Joliot Curie v berlínskom zasadání Svetovej rady mieru končil svoj prejav s jemu vlastným optimizmom: „Musíme si byť vedomí toho, že zoči-voči nebezpečeniu vypuknutiu tretej svetovej vojny, sa veľkej časti ľudstva zmocňuje nepokoj, únava a zmätok, ktorý ochromuje. Mnohých to vedie k tomu, že hovoria: — Tomu treba urobiť koniec... Viac ako inokedy musíme zosilniť svoj boj! Tisíce schôdzí, diskusií a stretávaní, ktorými podporíme veľký svetový kongres, čo ho chystáme, nám k tomu dávajú účinné prostriedky. Máme dôvody byť optimistami, pretože vidíme, že na mnohých stranách sa tábor vojny začína rúcať.“

Priniesli sme len niekoľko závažných viet z prejavu predsedu Svetovej rady mieru, ako mobilizačné heslá k veľkému pohybu, ku ktorému dali impulz. Pohľad na národy, organizácie, známe svetové osobnosti na ceste do Viedne. Už v predošlom článku sme spomínali výmenu listov medzi Joliot Curie a Giuseppom Nettim, ktorý akoby reprezentoval všetky sily stojace doteraz mimo Svetovej rady mieru. Táto výmena listov rozptýliť všetky obavy a nedôveru, ktoré prekážali zjednotiť sa v mierovom úsilí a zísť sa všetkým nepriateľom vojny. Týmto cestou do Viedne bola otvorená každému, kto to s mierovou myšlienkou myslel vážne. Svetová verejná mienka si razila cestu stať sa ma-

jetkom celého ľudstva, spojiť všetky národy v jednu mohutnú silu, ktorá zatarasí cestu vojne k zničeniu ľudstva.

Dozrel čas, aby výzva Svetovej rady mieru k zvolaniu Svetového mierového kongresu sa dostala k ušiam všetkým, čo sa zapalovali za otázku mieru. V parlamentoch, v odborových organizáciách, v orgánoch politických, sociálnych a náboženských sa rozvíjajú nové hnutia na obranu mieru. Spoločné chcenie všetkých týchto síl je nielen možné, ale i nutné, aby bol zmenený beh udalostí a aby mier bol zabezpečený.

Vo Viedni sa začne Svetový mierový kongres! Mimoriadne široká kampaň medzi ľuďom zabezpečí prípravu tohto kongresu vo všetkých krajinách. Toto bolo slávnostné zvolanie všetkých vtedy aktívnych mierových síl vo Viedni, kde pred Vianocami roku 1952 putovali národy akoby do Betlehema, každý so svojím darom k jasliam rodiaceho sa svetového mieru.

A teraz ešte niekoľko záverečných akordov pred tým, akoby sme sa v decembri pustili v duchu do Viedne na kongres národov. 30 rokov minulo od tejto doby. Výroba už nielen atómovej bomby typu Little boy, zhodenej v Hirošime, ale oveľa horších a silnejších zbraní a superzbraní naplnili arzenály veľmocí v šialených pretekoch zbrojenia. Koľko mierových zhromaždení, mítingov, kongresov a zasadaní Svetovej rady mieru prebiehalo od tých čias vo svete vo všetkých jeho kontinentoch. Roky trvá diskusia OSN, jej odzbrojovacej komisie a v ďalších komisiách pre odzbrojenie taktických a strategických zbraní! Ľudstvo sa zmieta v nádejach a beznádejach. Niekedy sa vidí, že sa názory už-už zblžňujú, ako bolo vo Viedni, pri podpísaní dohôd Salt 2 medzi vrcholnými predstaviteľmi Sovietskeho zväzu a Spojených štátov.

Inokedy zase rozhodnutia prezidentov USA o výrobe neutrónovej bomby, vyhlásenia o záujmových sférach Ameriky kdekoľvek na svete, predávanie zbraní rozličného kalibru, úvery na ozbrojovanie armád, poskytované bankármi Wall Streetu a podporované agresie (ako bombardovanie libanonského Bejrútu), hospodárske blokády každého, kto by chcel v duchu dvojstranných výhod obchodovať so Sovietskym zväzom a konečne tvrdošijne zamietanie všetkých mierových návrhov, prichádzajúcich zo Sovietskeho zväzu. Neukončený Madrid, kontrolujúci dodržiavanie zásad heľsinskej konferencie a konečne dve mimoriadne valné zhromaždenia o odzbrojení... toto všetko prebúda už i tie sily, ktoré doteraz stáli ďaleko od Svetovej rady mieru.

Ale dnes si uvedomujeme, že vzhľadom na nahromadené zbrane hromadného ničenia už naozaj ide o život a smrť celej našej planéty. Vyvolala to aj udalosť, ktorá bola tohto roku v Moskve pod heslom: „Zachrániť posvätný dar života pred nukleárnou vojnou“. Pod týmto heslom sa zišli náboženský činitelia sveta z 90 krajín. Toto zhromaždenie vysoko ocenil aj sovietsky bulletin Meždunarodnaja žizň, ktorý vo svojom 7. čísle t. r. napísal: „Stretnutie v Moskve bolo vážnou udalosťou v činnosti náboženských síl pre blaho sveta. Bezpochyby sa stalo dôležitým prejavom v boji všetkých mierumilovných častí ľudstva. Bolo to súčasne jedno z veľmi závažných ohniviek v dlhej reťazi protivojnových kruhov náboženských síl.“

Osobitný rozmach dosiahli manifestácie v jeseni minulého roku po celej západnej Európe na predídenie novej svetovej vojny. Medzi účastníkmi a iniciátormi bolo nemálo veriacich. V tisícových radoch išli ulicami Ríma, Bruselu, Londýna a Paríža a iných miest pod tými istými heslami, ako aj socialisti a komunisti, ktorým je mier rovnako drahý. Najväčšou protivojnovou udalosťou bol pochod a míting v minulej jeseni v Amsterdame. 400 tisíc borcov za mier sa tu zišlo. Za celé obdobie medzinárodného života po drnnej svetovej vojne veriaci sa ešte nikdy nepodobrali na obranu mieru tak aktívne, ako to bolo teraz na začiatku 80. rokov. Keď sa píšň tieto riadky, práve prebieha celoeurópsky pochod mieru. Pohol sa v Škandinávii a prebieha socialistickou aj kapitalistickou Európou. Prebiehal aj cez našu vlasť.

Vidíme, že semeno zasiate pred 30 rokmi viedenským Svetovým kongresom nezahynulo v zemi, ale rastie, vyháňa stále nové a širšie ratolesť a mohutnie. Pravdu mal Frédéric Joliot Curie, keď pred 30 rokmi povedal: „City a nádeje treba premeniť na logicky zdôvodnené požiadavky.“ Pod takýmto tlakom verejnej mienky musí ustúpiť všetko, lebo jej sila je nepremožiteľná. Toto všetko nás opravňuje, aby sme povedali aj dnes so Joliotom Curiem: „Máme dôvody byť optimistami viac ako predtým, musíme zosilniť svoj boj!“

Kronikár

SVÄTÝ MESIACA

CHCEM ŽIŤ!

Indický vládár Avenir zvolal všetkých veštcov svojej krajiny. Narodil sa mu syn. Nazval ho Joasafom. Kráľ chcel poznať jeho budúcnosť.

Všetci dlho skúmali jeho údel vo hviezdach, dlho uvažovali v svojich hlavách a skúmali budúcnosť.

— Bude väčším ako všetci vládati, čo dosiaľ žili, — vyhlásili veštcí.

Avenir sa tešil. Ale tu vstal starý veštec. Všetci sa na neho dívali.

— Tvoj syn, kráľ, bude vyrastať nie v tvojom kráľovstve, ale v inom, neporovnateľne väčšom. Vidím, že prijme kresťanskú vieru, ktorú ty prenasleduješ. A ja verím, že sa moja vešta splní. —

Od tej doby vládár Avenir chodil smutný. Chcel prekaziť, aby sa neuskutočnili veštcove slová...

Dal vybudovať veľký palác. V bohatých sieňach paláca má byť vychovávaný Joasaf. Určil mu mnoho mladých sluhov a vychovávateľov, krásnych ľudí.

— Nech sem nik nevstupuje. Mój syn nesmie nikoho vidieť okrem vás! — Tak prikázal.

A trochu sa zamyslel. Potom opäť prikazoval:

— Mój syn nesmie vedieť o ničom, čo prináša smútok v živote: ani b chorobe, ani o starobe, ani o smrti. Nič prírodného nesmie kalíť jeho radosť a veselosť. Kladte pred neho len krásne a veselé veci, tak aj rozprávajte, aby sa v tom potešoval a nemyslel na budúcnosť. Meno Kristovo nikdy nesmie počuť.

Minuli roky. Syn vyrástol v junáka. Z paláca nikdy nevyšiel. Vyrástol krásny a múdry, slávnj učiteľia vstěpovali mu svetskú múdrosť.

Jedného dňa Joasaf opýtal sa svojho vychovávateľa:

— Prečo ma môj otec stráži v tejto tvrdzi a nedovoľ mi vyjsť za múry dvora? —

Vychovávateľ, ktorý mal rád múdreho a dobrého mladíka, povedal mu všetko, čo vedel.

Mládenec sa zamyslel. A keď prišiel jeho otec, spýtal sa ho:

— Prečo ma, otče, držíš v tom väzení a nevy pustíš ma pozrieť sa na svet za bránami paláca? —

— Nechcem, syn môj, aby si niečo uvidel, čo by zarmútilo tvoje srdce a odňalo od teba radosť. Túžim, aby si celý život prežil v ustavičných sladkostiach, radošti a veselosti, — objasňoval mu Avenir.

— Ale pochop, otče, že toto väzenie n e je radosťou, ani veselosťou. To ma tak zarmucuje, že už ani jesť nemôžem. Túžim vidieť všetko, čo je za bránou paláca. Ak chceš, aby som nezomrel od žiaľu, dovoľ mi ísť všade, kam chcem, a mať potechu zo všetkého, čo som doteraz nevidel.

Kráľ sklonil hlavu. Prepadol ho smútok.

— Nech sa ti stane, syn môj, ako chceš! — povedal ti cho.

Prikázal priviezť koč. Jeho syn môže ísť, kde len chce. Ale sluhovia sú povinní dbať, aby nevidel nič smutného, len krásu a veselosť.

Cárovič Joasaf vyšiel za múry paláca. Na cestách ho vítali pripravené spevy, hudba, všade videl radosť a veselosť. Míňali sa radostné dni cároviča na prechádzkach. Jedného dňa neboli sluhovia dost ostražití, nespozorovali, že z bočnej ulice idú v ústrety koču dvaja ľudia: jeden malomocný a druhý slepý. Cárovič prikázal zastaviť.

— Kto sú tí ľudia a prečo sú takí? — spýtal sa Joasaf. Už bolo neskoro všetko tajiť.

— To sú choroby, čo napadávajú ľudí, — odpovedali sluhovia.

— A dostanú ich všetci ľudia? — pýtal sa ďalej Joasaf.

— Nie všetci, len niektorí, — objasňovali sluhovia.

— A tí niektorí vedia o tom, že to ich má postihnúť, alebo postihuje ich to náhle, neočakávane? — pýtal sa Joasaf.

— Z ľudí nik nemôže vedieť budúcnosť, — objasňovali sluhovia.

Cárovič sa prestal pýtať. Kázal ísť ďalej. Ale čosi ho zabolelo a on sa úplne zmenil v tvári.

Neuplynulo veľa dní odvtedy. Joasaf opäť stretol človeka. Bol starý, jeho tvár zvráskavená, zhrbený, slabý, sivý, bez zubov. Joasaf sa zarazil. Prikázal bližšie priviesť toho človeka.

{ Pokračovanie na 14. str. }

Už sv. Justín, mučeník (+166) píše ohľadne čítania Svätého písma v Službe Božej prvých kresťanov: „V daň slnka (to značí v nedeľu) zhromažďujú sa všetci, čo žijú po mestách a dedinách na jedno miesto a tu sa čítajú Listy apoštolov a prorokov tak dlho, ako dlho dovoľuje čas. Keď sa skončia čítania, vtedy predstavený má k prítomným poučenie, náuku, v ktorých povzbudzuje zachovať a nasledovať to, čo bolo prečítané.“ O čítaní Svätého písma na Službe Božej píše skoro všetci sv. Otcovia.

V našom obrade Sväté písmo na Službe Božej sa číta tak, že v priebehu jedného roka prečíta sa celý Nový zákon okrem knihy Zjavenia. U nás je systém dvoch čítaní: Apoštola a Evanjelia. V Službách Božích iných obradov je ešte aj čítanie zo Svätého písma Starého zákona. U nás sa číta zo Svätého písma Starého zákona len čítanie na Veľkých večerňach, a na Službe vopred posvätených darov (vo Veľkom pôste).

Systém čítania Svätého písma v našom obrade je stanovený tak, aby veriaci v priebehu jedného roka spoznali celý Nový zákon.

Na Službe Božej sa číta najprv Apoštol. Čítania Apoštola začínajú sa na Veľkú noc Skutkami Apoštolov, po ich ukončení nasledujú Listy apoštola Pavla a sedem všeobecných listov ostatných apoštolov. Takto sa na našej Službe Božej toto všetko prečíta v priebehu jedného roka.

Apoštol sa preto číta pred Evanjeliom, lebo Kristus najprv vysielal kázateľ apoštolov, a potom sám kázal (Lk 10, 1). U nás číta Apoštol kantor (alebo kto vie čítať nahlas, jasne a zrozumiteľne) obrátený tvárou k oltáru, ale prvotným zvykom bolo čítať čítanie tvárou k ľudu. Tak je dosiaľ k Grécku.

Čítanie Evanjelia sa tiež začína na Veľkú noc, a to evanjeliom sv. Jána, ktoré sa číta od Paschy až do Zoslania Svätého Ducha. Ďalej sa číta evanjelium podľa Matúša do 11. nedele po Zoslaní Svätého Ducha. Od 11. do 17. nedele sa číta evanjelium podľa Marka a od 17. nedele do nedele 29. nasleduje evanjelium podľa sv. Lukáša. V ostatné nedele po Zoslaní Svätého Ducha a v nedele, ktoré predchádzajú Veľký pôst (Nedeľa o mýtnikovi a farižejovi, o márnoratnom synovi, Nedeľa o poslednom súde a Nedeľa vyhnanja prarodičov z raja) číta sa druhá čiastka evanjelií podľa Marka.

Sviatky Pána, Bohorodičky a litijných svätých, ako aj polyelejných majú svoje zvláštne čítania, ktoré majú vzťah k danému dňu.

Treba dodržiavať tento poriadok tak v čítaní Apoštola, ako aj v čítaní Evanjelia, aby prítomní v chráme nepočúvali vždy len jedno evanjelium. Teda aj na Službe Božej za zosnulých, aj pri iných Službách na úmysel treba čítať najprv radové evanjelium a potom za zosnulých, či toho-ktorého úmyslu.

Náš obrad počas čítania Apoštola dovoľuje veriacim sedieť, ale čítanie evanjelia treba vypočuť postojacky, aby sme takto vzdali úctu samému Kristovi, ktorý k nám hovorí skrze Evanjelium.

Pred čítaním Apoštola kňaz volá (spieva) slovami: „Vnímajme! Pokoj vám. Premúdrost', vnímajme!“ Tá výzva pochádza z prvokresťanských čias. Kňaz vyzýva k pozornosti a sledovaniu čítaného, a poukazuje na úctu ku Bohu, ktorý skrze kňaza hovorí z Evanjelia. Slovom „Premúdrost'“ poukazuje sa na hĺbku náuky, ktorú obsahuje v sebe Sväté písmo, na Božiu múdrosť, aká je v knihách Svätého písma. Slovom „Premúdrost'“ sa zdôrazňuje, že v liturgii nejde o ľudskú, ale o Božskú múdrosť.

„Mír vsim — Pokoj vám všetkým“ viackrát sa používa v Službe Božej. Slovom „Pokoj vám“ vítal Ježiš Kristus zhromaždených učeníkov po svojom vzkriesení (Jn 20, 19). Tie slová stali sa pozdravom prvých kresťanov, ktorými si odovzdávali „Kristov pokoj“. Teda slová kňaza „Pokoj všetkým“ sú pozdravom i požehnaním s priáním nebeského mieru v srdciach ľudí počas Božieho slova. A veriaci odpovedajú: „I duchu tvojmu“ — aj oni to prajú svojmu kňazovi.

Pustovník Jakub sa zamiloval do krásnej dcéry pohanského kňaza. Opustil pustovňu a požiadal pohana o ruku jeho dcéry. Pohanský kňaz mu odpovedal: Prvou podmienkou je, že sa zriekneš svojej viery. Pustovník sa zarmútilo. Veď zmyslom jeho života bol Kristus. Krása dievčaťa ho však omámila. Položil dva prsty na sochu pohanského bôžika a odprísahal, že sa zrieka Ježiša Krista. Na to pohan povedal: Nechaj ma teraz o samote, chcem sa opýtať svojho boha, či ti môžem dať svoju dcéru. Pustovník rozrušený čakal vonku. Po dlhom čakaní mu pohanský kňaz oznámil: Mój démon mi hovorí, že tvoj Boh ťa ešte neopustil, preto ti nemôžem dať svoju dcéru.

Pustovník padol na kolena. S plačom volal: Mój Boh ma neopustil, i keď som sa ho zriekol? Aký si dobrý, Otče nebeský a aký som ja zlý. Nechcem tvoju dcéru, mój Boh je krajší ako ona, než krása celého sveta. Vstal a vrátil sa do svojej pustovne, aby v pokání ďalej slúžil Pánu Bohu.

Áké veľké je Božie milosrdenstvo, nemôže nám nikto správne vyložiť, jedine sám Boh a Boh to učinil skrz svojho jednorodeného Syna, Ježiša Krista, ktorý podstúpil pre nás smrť na kríži, „aby nik, čo uverí v neho, nezahynul, ale mal život večný“ (Jn 3, 16). „Takto sa v Kristovi a skrze Krista jedinečným spôsobom prejavuje Boh vo svojom milosrdenstve; zdôrazňuje sa totiž tá Božia vlastnosť, ktorú už Starý zákon pomocou rozličných obrazov a výrazov nazval „milosrdenstvom“. Tejto starozákonnej tradícii o Božom milosrdenstve dáva Kristus konečnoplatný zmysel. Nielenže hovorí o milosrdenstve a vysvetľuje ho príkladmi i podobenstvami, ale predovšetkým ho v sebe samom stelesňuje a vo svojej osobe predstavuje... hovorí Svätý Otec Ján Pavol II. (Enc. O Božom milosrdenstve, I., 2).

Nuž obráťme sa celým svojím srdcom k Pánovi, Bohu nášmu, ktorý je bohatý na zmilovanie (Ef 2, 4) a ktorého milosrdenstvo trvá z pokolenia na pokolenie (Lk 1, 50). On je verný vo svojom sľube, pretože tak to „hovorieval našim otcom — Abrahámovi a jeho potomstvu naveky“ (Lk 1, 55).

FRANTIŠEK DANCÁK

RADOSTNÝ RUŽENEC

4. Ježiš, ktorého si, Panna, v chráme obetovala.

„Keď sa minuli dni jej očisťovania podľa zákona Mojžišovho, priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako predpisuje zákon Pánov..., a aby priniesli obeť...“ (Lk 2, 22—24).

„Dni očisťovania“ podľa Mojžišovho zákona (Ex 13, 13; Lv 12, 8) bol čas 40 dní po narodení chlapca a 80 dní po narodení dievčaťa, za ktorý čas sa matka vo verejnosti neukazovala. Matka po narodení dievčaťa sa pokladala za leviticky nečistá, a preto sa podrobila obradu očisťovania v chráme. Panna Mária, sama bez hriechu počatá, stala sa matkou naprirodzeným a svätým spôsobom. Podľa toho nebola hriešna a tak ani nepodlie-

hala obradn očisťovania. Najčistejšia sa nemusela očisťovať. Vykupiteľ nemusel byť vykúpený. Obetovanie v chráme nebolo vlastne ani potrebné. Išlo tu o vonkajší obrad, ktorému sa Panna Mária podrobila z pokory a poslušnosti voči posvätnému zákonn.

V tom čase žil „v Jeruzaleme človek menom Simeon a ten človek bol spravodlivý a bohobojný, očakával útechu Izraela, a Duch Svätý bol v ňom. A dostal od Ducha Svätého zjavenie, že neumrie, kým neuvidí Mesiaša Pánovho. I prišiel vedený Duchom do chrámu. A keď rodičia prinášali Dieťa Ježiša, aby urobili s ním podľa zákonnej obyčaje, vzal ho aj on do svojho náručia a vebnil Boha slovami:

„Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka

podľa svojho slova v pokoji, lebo moje oči videli tvoju Spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov,

Svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu“

(Lk 2, 25—32).

Panna Mária s Jozefom sa veľmi divili tomu, čo sa o ňom hovorí v slovách staručkého Simeona. A Simeon spokojný a šťastný požehnal Dieťa a odovzdávajúc ho Márii: povedal:

„Hľa, tento je ustanovený na pád a na povstanie mnohých v Izraeli

a na znamenie, ktorému budú odporovať.

A tvoju vlastnú dušu prenikne meč, aby sa zjavilo zmýšľanie mnohých srdc“

(Lk 2, 34—35).

Po vykonaní obradu očisťovania a všetkého „podľa Pánovho zákona“ vrátila sa Svätá rodina do svojho mesta. „Dieťa však rástlo a mocnelo plné múdrosti, a milosť Božia bola v ňom“ (Lk 2, 40).

Pri obetovaní v chráme Panna Mária so sv. Jozefom priniesli ako predpísanú obeť dve holubičky. To bola obeť chudobných.

Obeť patrí k podstate každého náboženstva. Nielen spoločná, ale aj osobná... Traja mudrci z Východu obetovali zlato, kadidlo a myrhu (Mt 2, 11). Chudobná vdova dva haliere (Lk 21, 1—4). Nie mnoho, ale všetko. Čo mu dáme my? Boh nepotrebuje naše veci, ale nás, naše srdce, našu lásku.

Keď sa sv. Bernard so svojimi prvými spoločníkmi vydal na cestu, ktorú mu Boh ukázal, a zvolil si len Boha, idúc za ním po krížovej ceste, William zo S. Thierry hovorí, že „jeho život a život jeho spoločníkov to bola láska“. A „všetci, čo videli, ako sa milujú, uznávali, že Boh je v nich“ (Život, hl 3, 15).

Keď 13. júla 1972 otvárali pod levočským kostolom hrobku, našli tam okrem piatich kostier aj dve olovené, nepriedušne uzavreté nádoby. Na jednej bol nápis z r. 1801. V jednej z nich bolo zachované srdce, zakonzervované v liehu. Komn patrilo? Nevie sa. Prečo ho zakonzervovali? Záhada. Nech je tomu tak alebo onak, srdce vždy predstavovalo lásku. Myslíme, že i toto srdce patrilo človeku, ktorý vynikal v láske, a preto si zaslúžilo, aby sa zachovalo pre ďalšiu generáciu (KN 1972, 43).

Na uvedenú výzvu kňaza veriaci spievajú prokimen. Je to krátky verš zo žalmu, ktorý predchádza čítaniu Svätého písma na Službe Božej i na večerňach a ostatných bohoslužbách. Je to grécke slovo a značí verš, ktorý predchádza čítanie Svätého písma.

Niektorí by mysleli, že prokimen — je obyčajným veršom, možno na okrasu bohoslužby. Nie! To sú dôležité verše. Ony poučajú o viere a hlásajú skoro všetky vieroučné pravdy — dogmy. Preto pred nimi kňaz volá: Premúdrost, — lebo v nich je vskutku Božia múdrosť, a slovom „Voňmin — Vnímajme“ sv. Cirkev nám pripomína, aby sme si to uvedomili.

Podívajme sa aspoň na niektoré prokimeny:

„Budi Hospodi, milosť tvoja na nas, jakože upovachom na ta.“ — „Nech bude, Pane, tvoje milosrdenstvo s nami, ako sme dúfali v teba.“

„Kriposť moja i pinije moje Hospod, i byst mni vo spasenije.“ — „Mojou silou a piesňou je Pán, a stal sa mi Spasiteľom.“

„Jako vozveličišasja dila Tvoja, Hospodi, vsja premudrostiju sotvoril jesi.“ — „Aké velebné sú Tvoje skutky, Pane! Všetko si múdro zariadil.“

„Hospod kriposť ľudem svojim dasť, Hospod blahoslovit ľudi svoja mirom.“ — „Pán dáva svojmu ľudu silu, Pán žehná svoj ľud pokojom.“

„Vsja zemľa da poklonitsja Tebi, i pojet Tebi, da pojet že imeni tvojemu, Vyšnij.“ — „Celá zem nech sa Ti klania, a nech Ti spieva, nech spieva Tvojmu menu, Najvyšší.“

Hľa, v Službe Božej máme náuku o najvyšších pravdách viery. ňou prechádza celá dogmatika. Tak sa naučme cenit poklady našich bohoslužieb. A pri speve týchto posvätných textov zamyslime sa nad nimi, riaďme sa nimi vo svojom živote a tak pracujme na spásu svojich duší.

Prokimeny patria medzi premenlivé čiastky Služby Božej. Sú teda prokimeny dňa, nedefné a sviatočné. Majú hlboké myšlienky. Dobré, ak ich vieme naspamäť a občas si ich pripomenieme, alebo zaspievame. Duševne nás posilnia.

Pred čítaním evanjelia sa spieva „Alleluja“. Je to hebrejské slovo (Hallelu-Jah) a doslovne znamená: „Chváľte Boha, alebo „Chváľte Pána“. Užívalo sa už v Starom zákone. Veľa žalmov má na začiatku, či na konci Alleluja. V knihe Zjavenia je ten spev piesňou svätých v nebi: „Potom som počul akoby mohutný hlas preveľkého zástupu na nebesiach. Volali: Alleluja! Blaho, sláva a moc nášmu Bohu!“ (Zj 19, 1). Kresťania ho prijali zo synagogálnych obradov spolu so slovami „Amen“, „Hosanna“. Kresťania spievali slovo „Alleluja“ pri rozličných príležitostiach a zvelebovali ním Pána Boha.

Hebrejské slovo „Hallelu Jah“ znamená „Chváľte Pána (s jeho príchodom)“. Prvým kresťanom pripomínalo príchod na svet Božieho Syna.

V liturgii tento spev zvestuje dvojaký príchod Ježiša Krista: najprv — ako Spasiteľa a potom ako Sudcu. Keď spievame „Alleluja“, pomyslime na príchod Krista — Sudcu.

Podľa obsahu Alleluja je velebná a radostná pieseň a veľmi vhodná pred čítaním evanjelia. Čítanie evanjelia — to je čítanie Kristových slov. A tak hymnus Alleluja pred evanjeliom je vyslovením duchovnej radosti a vítaním Krista, ktorý prichádza k nám pod symbolom svojho evanjelia.

Čítanie evanjelia je slávnostnou chvíľou Služby Božej vôbec. Počas spevu Alleluja kňaz okladza svätyňu a veriacich, čo poukazuje na posvätnosť chvíle a privítania Krista a vzdanie mu úcty. Okrem toho sa zapalujú sviečky — to je vyslovenie veľkej úcty ku Kristovi, ktorého symbolizuje sv. evanjelium. Lebo to, čo sa bude čítať, to je Kristovo Božie slovo, Božia pravda, Božia náuka. Sv. Hieronym (+420) píše: „Vo všetkých východných cirkvách pred čítaním evanjelia sa zapalujú sviečky, a to aj vtedy, keď jasne svieti slnko. Robí sa to nie preto, aby sa záhnala tma, ale na znamenie slávnosti a radosti.“ V evanjeliu totiž sa opäť ob-

javuje medzi nami Kristus a hovorí k nám tak, ako kedysi osobne hovoril k svojim apoštolom a ľudu. Zapálené sviečky nám pripomínajú, že evanjelium má byť pre nás svetlom nášho života.

Kňaz prv než začne čítať evanjelium, ticho sa pomodlí predpísanú modlitbu: „Láskavý Pane, rozsvieť v našich srdciach...“ Je to jedna z najkrajších modlitieb Služby Božej, preto ju uvádzame:

„Láskavý Pane, rozsvieť v našich srdciach nehasnúce svetlo, aby sme ťa dobre poznali. Osvieť náš duchovný zrak, aby sme pochopili pravdy tvojho evanjelia. Náplň nás úctivou bázňou pred tvojimi spasiteľnými prikázaniami, aby sme premožli všetky hriechne žiadosti, viedli duchovný život, mysleli a konali len to, čo sa tebe ľúbi. Lebo ty, Kriste Bože, si naším svetlom. A my ťa oslavujeme spolu s večným Otcom i s presvätým, dobrotivým a oživujúcim tvojím Duchom teraz i vždycky i na veky vekov. Amen.“

Je to modlitba, aby nám Pán Boh dal milosť porozumieť jeho svätú blahozvesť a žiť podľa zásad evanjelia. Zmienili sme sa už, že pôvodne boli čítané aj kňazské modlitby Služby Božej nahlas. Teraz to nemôžeme robiť, aby sme nepreťahovali Službu Božiu, avšak tam, kde má kňaz čas, bolo by vhodné, aby túto modlitbu pred čítaním evanjelia všetci veriaci prerecitovali nahlas. Bola by to v prvom rade modlitba za poznanie a osvojenie si svetla božského poznania a ďalej myšlienky modlitby prinútili by nás zamyslieť sa nad dôležitosťou Božieho slova v našom živote.

Už od apoštolských čias po čítaní evanjelia nasledovala **kázeň** — objasnenie evanjelia. Kázeň bola organickou čiastkou Služby Božej a je ňou aj teraz. Kňaz je viazaný kázať cez neделе a sviatky na každej Službe Božej. Keď sa veriaci zúčastňujú aj vo všedných dňoch na Službe Božej, káže aj vtedy. Kázeň nemá byť dlhá. V neделе a sviatky okolo 10 minút, vo všedné dni 5—6 minút. V našom obrade kňaz káže hneď po evanjeliu a to z ambóna. Kazateľnica je prebraná zo západného obradu. Niekde bol zvyk kázať až na konci Služby Božej po zaambonovej modlitbe. Bolo to najmä z tých dôvodov, aby kázeň počuli aj tí, čo zmeškali začiatok Služby Božej. Treba učiť veriacich, aby chodili na Službu Božiu presne a kázať hneď po evanjeliu. Kázeň je totiž v podstate predĺžením a objasnením evanjelia.

Tertulián, ktorý žil v poapoštolských časoch (+240) píše o čítaní Svätého písma na Službe Božej: „Keď sme sa zhromaždili, čítame Sväté písmo, aby sme zodpovedne k okolnostiam vybrali z neho náuku pre budúci život alebo akúsi aplikáciu na súčasný život. Svätým slovom posilňujeme sa vo viere, živíme nádej a posilňujeme svoju lásku.“

Aj teraz sa máme takto dívať na čítanie evanjelia a na kázanie. Kedysi naši predkovia v nedeľu pri obede hovorili so svojimi deťmi na tému, čo si deti zapamätali z kázne v chráme. Z národnej tradície nikdy neslobodno zabúdať to, čo u našich predkov bolo v úcte a sväté. Tým skôr, že tu nás učí sám Kristus svojím podobenstvom o rozsievачovi. Nech zasiat zrna zapadne do našich duší ako do dobrej role, aby prinášalo úrodu.

Pred čítaním evanjelia a po ňom veriaci vebelia Krista slovami: „Sláva tebe, Pane!“ Aj to má nám vždy pripomínať, že k nám bude hovoriť a hovoril sám náš Pán Ježiš Kristus.

Po kázni nasleduje ekténia-prosba, nazvaná úpenlivá-suhubá, pretože sa na nej spieva trojnásobne: „Pane, zmiluj sa nad nami,“ a keď je Služba Božia za zosnulých, ešte ekténia-prosba za zosnulých. Po nej nasledovala ekténia katechumenov. Po nej kedysi katechumeni, vyučovaní v kresťanskej náuke, ale ešte nepokrstení, odchádzali z chrámu domov a začínala sa Služba veriacich, na ktorej ostávali len pokrstení. Teraz nemáme katechumenov, preto sa táto ekténia-prosba vynecháva a začína sa Služba Božia obety, alebo ako sa kedysi nazývala, Služba Božia veriacich.

Láska vychádza zo srdca. Dodajme však, že len zo srdca čistého a nepoškrvného. O také srdce prosme ú nášho Pána Boha: „Mne, srdce čisté, Bože, stvor...“ (Ž 50, 12), pretože, podľa jeho slov, len čistí srdcom budú vidieť Boha (Mt 5, 8). O také čisté srdce, plné lásky, prosme tiež Pannu Máriu slovami tajomstva: „Prečistá Panna Mária, ktorá si Ježiška v chráme obetovala, daj, aby sme sa starali o čistotu svojho srdca.“

FRANTIŠEK DANCÁK

NAJÚBOHEJŠÍ

Teta Hanuša bola bezdetná vdova. Žila na konci dediny pri potoku. Celý život rada navštevovala chorých, starých a najmä opustených. Zahanbila nie jedného syna alebo dcéru, ktorí o svojich zostarnutých rodičov málo dbali. Upratala im, vyprala šaty, potešila, zavše priniesla kyticu kvetov a nechala ich vo váze na stole. Jej radosť bolo robiť radosť druhým, predovšetkým tým, čo ju mali najmenej. Dostávala penziu, ktorá jej postačila na slušné živobytie, no rozdávať peniaze nemohla. Jednako chcela druhých potešiť. Pestovala kvety. Zalievala ich vodou z potoka, plela, chránila pred škodcami. Mala najkrajšiu kvetinovú záhradku v dedine. Okoloídúci sa pri nej zastavovali a páslu na nej oči. Manželia ju neraz dávali za vzor svojim ženám, najmä klebetnícom, žeby mohli radšej vypestovať toľkú krásu ako teta Hanuša a neštrácať čas pletkami, pre ktoré sú len nepríjemnosti.

Keď teta Hanuša išla po dedine s kyticou kvetov, ľudia na ňu pozerali s úctou. Vedeli, že tie kvety sú prejavom jej šľachetného srdca. Našli sa však i takí, ktorí žiarlili na vážnosť, akú požívala v dedine i na okolí. Raz, keď sa ponáhľala s kyticou čerstvých kvetov k chorej žene, stáli pri dverách krčmy chlapi a jeden z nich, známy pijan Mišo, snažil sa ju uhryznúť poznámkou:

— Keby ste radšej rozdávali pálenku a nie kvety, — a rozosmial sa.

— Keby si radšej pil vodu, bol by si milý každému ako tie kvety. Ale že chfascíš pálenku, si postrachom vlastnej rodiny a hanbou celej dediny, — odvetila mu pohotovo Hanuša.

Len teraz sa chlapi rozosmiali a jeden mu riekol:

— Dostal si, čo ti patri.

Teta Hanuša mala rada deti, ktoré k nej prichádzali a pomáhali jej pri práci v záhradke. Hanuša ich poučala, ako ktorý kvet treba pestovať. Ale usilovala sa pozdvihnúť i samé deti, lebo hovorievala, že deti sú najkrajšie a najcenejšie kvety v našom živote. Prizvukovala im:

— Urobte radosť každému, komu môžete, či už kvietkom, slušným správaním, poslušnosťou voči svojim rodičom, úctivosťou k starým a hlavne usilovne sa učte, lebo čím viac budete vedieť, tým viac dobrého môžete urobiť druhým.

— Teta, — ozval sa šibal Paľko, — aj tým by ste urobili radosť, čo vám neďavno pokradli najkrajšie ruže a pošliapali muškáty?

— Urobila, — odpovedala teta, — ale nedala by som im kvety.

— Vyľackali by ste ich? — dobie-dzal Paľko a usmial sa.

Konštantín Veľký. Milánsky edikt roku 313

— Nie, hoci by si to zaslúžili, ale dohovárala by som im, aby nekradli, ale pestovali sami kvety a tak pripravila radosť sebe a budú ju môcť spoločiť aj druhým.

Čoskoro sa jej naskytla príležitosť dokázať, že by ozaj tak pokračovala. Raz predpoludním pracovala v kvetinovej záhradke, keď k nej prišiel neznámy mladý chlap celý spotený a nnavený.

— Pán Boh pomáha! — prihovoril sa jej.

— Pán Boh uslyš, — odpovedala a pozrela na neho trochu prevapená.

— Tetička, keby ste sa nado mnou zľutovali, — preriekol chlap prosebným hlasom. — Cestujem do okresného mesta. Vystúpil som z vlaku, ehcel som nastúpiť do autobusu. Siahnem do vrečka a peňaženky niet. Buď som ju stratil, alebo mi ju niekto šikovne vytiahol z vrečka na nohavičiach. Musel som sa posúť pešky. Ale som hladný, nevládzem. Či by ste mi nedali niečo pod zuby.

— Chudák, — poľutovala ho Hanuša a už sa poberala do domu a neznámy chlap za ňou. — Dám ti kus slaniny, i chleba, aby si sa posilnil, — povedala v pitvore, z ktorého viedli dvere do špajzy. Vkročila do špajzy. Vtom neznámy muž zatvoril za ňou dvere, v ktorých bol kľúč, prekrútil ho a Hanuša bola zatvorená. Hneď zbadala, s kým má do činenia. Usilovala sa otvoriť, ale márne. Špajza mala len zamrežované okno, ktoré bolo v lete otvorené.

— Pomoc, pomoc! — kričala, čo jej sily stačili.

Nikto ju nepočul, lebo ľudia boli v práci, jedni na družstve, druhí v okolitých závodoch. Po dlhšej chvíli začala ju jej ďalšia susedka, ktorá vyšla na prechádzku s vnúčikom v kočíku. Zamierila do Hanušiného dvora, a keď sa blížila k dverám, vybehol z nich neznámy. Susedka Žofka sa zľakla a ustúpila, akoby mu chcela odstúpiť z cesty. Pozrela za ním a zbadala, že zabehol do kravia, ktoré lemovalo celý potok na oboch brehoch. Poponáhľala sa otvoriť Hanušu dvere. Tá zas nastrašená bežala do izby, aby sa presvedčila, čo jej neznámy chlap pokradol. Skriňa bola otvorená kľúčom, ktorý zlodej nestihol vytiahnuť zo zámku, šaty boli porozhadzované po izbe a peňazí nebolo. Zrejme ich našiel, odcudzil a ufújznil. Hanuša skrížila ruky na prsia a bezradne pozerala. Zostala bez haliera. Len teraz zišlo Žofke na um, žeby bolo treba zatelefonovať pre VB. Hanuša nemala telefón. Ale Žofkin syn mal. Žofka sa ponáhľala domov a zavolala VB. Tá sa o chvíľu dostavila so psom a začalo sa pátranie. Pes oňuchával rozhádzané bielizeň a skučal, zamieril k potoku. Členovia VB šli s ním. Ale do večera nikoho nechytli.

Na druhý deň, keď Hanuša už dala izbu do poriadku a venovala sa obľúbeným kvetom, prišli k nej dvaja členovia VB so zlodejom.

— Je to on? — spýtal sa stroho jeden z členov VB.

— Je, — odpovedala.

— Je to vaša peňaženka?

— Je.

Roku 306 vojsko zvolilo za augusta-cisára Konštantína, syna Konštantína Chlora. Pretože bol za Alpami, v Itálii vystúpil ako cisár syn Maximiána Herkula Maxentius. Tento ďalej prenasledoval kresťanov. Medzi Maxentiom a Konštantínom rástlo napätie, ktoré dovedlo k vojne. Maxentius chcel byť cisárom sám. Mal veľké vojsko a bol si istý, že zvíťazí. Vojská oboch odporcov sa stretli pod Rímom pri Milvijskom moste.

Cisár Konštantín, hoci pohan, mal matku kresťanku, sv. Helenu. Teraz sa aj on obrátil o pomoc k Bohu kresťanov. Súčasný cirkevný historik, osobný priateľ cisára Konštantína, biskup Eusébius Cézarejský († 338), (ktorý aj pokrstil Konštantína na smrteľnej posteli), hovorí, že mu povedal sám Konštantín, že pred bojom dal svoje vojská pod ochranu Boha kresťanov a prosil od neho pomoc. Nad zapadajúcim slnkom Konštantín a vojsko uvideli ohňový kríž s gréckym nadpisom: „túto nika — v tomto znamení zvíťazíš“. A nasledujúcej noci Konštantín mal videnie, v ktorom mu Kristus prikazoval, aby opatril zástavy znakom kríža. Konštantín vytiahol do boja s taktom ozdobenými zástavami.

K boju došlo 28. októbra r. 312 pod Rímom pri Milvijskom moste. Konštantín mal 40 tisíc vojska, Maxentius 170 tisíc pešiakov a 18 tisíc jazdcov. Zvíťazil Konštantín a toto víťazstvo pripisoval pomoci Boha kresťanov a zdatnosti jeho kresťanských vojakov.

Historik Eusébius, súčasník Konštantínov, píše, že po víťazstve Konštantín dal v Ríme postaviť sochu, ktorá v podobe muža drží kríž s nápisom: V tomto znamení oslobodil mesto od tyrana.

Toto všetko treba brať za vierohodné, tým viac, že aj pohanskí spisovatelia hovoria o akejsi zvláštnej pomoci Konštantínovi od „božstva“, a ďalším dôkazom sú vojenské zástavy triumfálna brána, peniaze označené krížikom, socha s krížom v ruke a nadpisom, ktorý sme už uviedli. Teda, nemožno pochybovať o tom, že Konštantín videl na nebi znak podobný krížu, avšak možno pripustiť, že neskoršie k tejto udalosti bola dodaná istého druhu sviatočnosť.

Konštantín sa stal cisárom celej Západnej rímskej ríše. Roku 313 Konštantín sa zišiel v Miláne so svojim švagrom Liciniom, ktorý vládol nad Panóniou a Norikom a spoločne vydali Milánsky edikt, ktorým priznali všetkým poddaným ríše, teda i kresťanom, náboženskú slobodu. Milánsky edikt sa nám zachoval vo forme dekrétu. Doslovne ho uvádzajú historici Eusébius a Laktancius. Začína sa takto:

„My, ktorí sme sa zišli v Miláne ... udelili sme kresťanom a ostatným poddaným slobodu, nazívať vo svojom náboženstve, aby sme tak z neba stiahli požehnanie na seba a na celú dŕžavu. I dohodli sme sa, aby sa nikomu neprekážalo žiť v kresťanstve ... i aby každý zachovával to náboženstvo, ktoré považuje za najprimeranejšie, aby nám ráčil udeliť svoju milosť najvyšší Boh, ktorému sa klanáme“.

Ďalej edikt nariaďuje sláviť nedeľu ako deň Pána, — zrušuje trest smrti ukrižovaním, — zakazuje vypaľovať na tvári človeka znak otroka, — dovoľuje prepúšťať otrokov, — zakazuje zabíjať a predávať deti, — zakazuje prostitúciu, gladiátorské zápasy a nemravné sviatky.

Edikt súčasne nariadil vrátiť Cirkvi všetky budovy, určené pre bohoslužbu a tiež majetky, ktoré pred Diokleciánovým prenasledovaním patrili Cirkvi. Konštantín daroval rímskemu biskupovi — pápežovi Miltiadovi lateránsky palác, ktorý bol kedysi majetkom Plaucia Laterána a potom cisárskym. Palác sa stal sčasti bazilikou, sčasti rezidenciou pápežov až do zajatia avignonského.

Tieto všetky humánne zákony bolo ťažko uviesť hneď do života, ale znamenajú začiatky uzákonenia kresťanstva vo verejnom živote.

SVÄTÉ PÍSMO O BOHU

Boh Stvoriteľ

Človek je stvorený na **obraz Boží**, — to znamená, že človek je Bohu podobný. Podobný Bohu je svojou dušou, ktorá je **duchovná, rozumná, slobodná a nesmrteľná**.

Človek sa skladá z dvoch podstatných častí: z hmotného tela a z duchovnej duše — pravda viery, dogma.

Dôkaz:

Sväté písmo Starého a Nového zákona učí, že človek sa skladá z duše a tela: „Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života a tak sa stal človek živou bytosťou“ (Gen 2, 7). Telo prvého človeka Boh stvoril z hlíny zeme, z prachu, a tým je povedané, že telo je hmotné, materiálne, smrteľné. A druhá podstatná čiastka sa nazýva „dych života“, toto je ľudská duša. Vidíme, že Sväté písmo prakticky, obrazne ukazuje, že telo človeka bolo urobené akoby rukami z hlíny, a dušu doňho vdýchol sám Boh, duša vyšla z úst, z vnútra Božieho, a týmto je ukázaná nadriadenosť duše nad telom. Tento prvý človek mal vládnúť nad všetkými stvoreniami (Gen 1, 27), teda bol **rozumný a slobodný**, teda ten „dych života“ je **rozumný, duchovný a duša**.

Sväté písmo aj vtedy hovorí o dvoch častiach človeka, keď hovorí o jeho smrti: „A prach sa vráti do zeme, ako bol, a dych sa vráti k Bohu, ktorý ho dal“ (Kaz. 12, 7.)

Ježiš Kristus, umierajúc na kríži povedal: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha!“ A keď to povedal, skončil. (Lk 23, 46). — Na inom mieste Kristus hovorí, že duša v zrovnaní s telom je nezničiteľná, nesmrteľná. „Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu! Skôr sa však obávajú toho, ktorý môže i dušu i telo zahubiť do peklá!“ (Mt 10, 28).

Všetci Otcovia učili, že človek je stvorenie z duše a tela, a že hlavným v človekovi je duch, lebo ním je človek Božím obrazom.

(Poznámka: V niektorých miestach Svätého písma sa uvádza duch a duša. Tým nie je povedané, že človek má dve duše. Je to jedna a tá istá vec označená synonymami.)

Duša je tak spojená s telom, že tvorí ľudskú bytosť, — toto je pravda viery — dogma.

Duša spojená s telom tvorí človeka, teda spolu tvoria jeden celok, jednu bytosť. Duša robí hmotu ľudským telom a človekom. Dušou a cez dušu začína sa v človekovi život, dušou sa život prejavuje a trvá, a bez nej celý život prestáva. Teda duša je jediný žriedlo života v človekovi, a to života živočíšneho, zmyselného a duševného. Preto duša je podstatná forma tela. Telo a duša sú na seba odkázané a na sebe závislé. Telo, od ktorého sa oddelí duša, sa rozpadá. A duša v chybnom tele nemôže sa náležite prejavovať, pretože ona sa prejavuje cez orgány tela. Ináč duša je bytosť úplná a samostatná, že môže a bude trvať a žiť aj bez tela.

Dôkaz: „Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života a tak sa stal človek živou bytosťou“ (Gn 2, 7). Teda Sväté písmo hovorí tými slovami, že človek sa stal **človekom** v tom momente, keď Boh stvoril telo z prachu zeme a vdýchol do jeho tváre dych života. Teda celý život sa začal v človekovi s príchodom duchovnej duše.

Človek má rozumnú dušu, ona stavia človeka nad zvieru a ňou je človek „na obraz Boží“ stvorený. Človek teda nepozostáva iba z tela, ako by sa zdalo na prvý pohľad, ale pozostáva z tela a duše. Preto **človekom** môžeme nazvať len takéto **spojenie tela s dušou**. Človek je bytosť pozostávajúca z ducha a hmoty. Človek má hmotné telo a nehmotnú, duchovnú — a preto nesmrteľnú dušu.

Sväté písmo jasne rozlišuje tieto dve zložky ľudskej bytosti: „Boh utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života“ (Gn 2, 7). „Navráti sa prach do zeme, čím aj bol predtým a duch sa navráti k Bohu, ktorý ho dal“ (Kazateľ 12, 7). Ježiš Kristus zdôrazňuje: „Nebojte sa tých, čo môžu telo, ale nie dušu zabiť!“ (Mt 10, 28).

— Spočítajte peniaze, či vám z nich nič nechýba.

Spočítala a odvetila, že nechýba. No, spolu začala horko plakať.

— Co nariekate, — spýtal sa udivený zloděj, — všetko svoje máte zas. Iní, ktorých som okradol, mi nadávali a pľuli do očí.

— Intujem ťa, — odpovedala Hanuša, — lebo si úbohejší ako tí chorí, ktorých navštevujem. Oni by si pomohli sami, keby mohli. Ale ty sa zlodejstvom rútiš do záhuby sám a pôsobíš nešťastie, komu môžeš. Si mladý, zdravý, mohol by si statočnou prácou pripravovať radosť sebe i druhým. Sľúb mi, že až sa dostaneš z väzenia, nebudeš viac kradnúť, ale budeš poctivo žiť.

Zlodějovi sa zaleskli slzy v očiach, pozrel na členov VB, i na Hanušu a odhodlane povedal:

— Úprimne sľubujem.

Nemožno vylíčiť, koľká slasť oblažovala Hanušino srdce.

Najúbohejší sú tí, čo krádežou, klamstvom, podvodmi a inými neresťami ničia vlastné šťastie a pripravujú o šťastie druhých. Usilujme sa ich milým slovom a pekným príkladom priviesť na pravú cestu života. Ak sa nám to podarí, vznešená radosť bude nám odmenou. Dr. Ján BUBÁN

MATKA BOŽIA VO VÝCHODNEJ CIRKVI

V našom gréckokatolíckom obrade od augusta do decembra každý mesiac má svoj mariánsky sviatok. Prečo sú tieto sviatky zasvätené Panně Márii? Východná Cirkev vždy na prvé miesto kládla Pannu Máriu, Matku Božiu medzi svätými a prejavovala a prejavuje jej najväčšiu úctu. Východná Cirkev vždy uctievala Bohorodičku ako svätú a nepoškvrnenú, vždy Pannu. Veriaci utiekajú k nej v modlitbách ako k ustavičnej pomocnici a ochrankyni, oslavujú ju za preukázané dobrodenie.

Východná Cirkev slávi na jej počesť a slávu mnohé sviatky. Sú jej zasvätené mnohé chrámy. V gréckej liturgii každý deň zaznieva liturgická pieseň: „Dostojeň je zvelebovať ťa ako skutočnú Bohorodičku,“ ktorá „... čestnejšia je ako cherubíni a neporovnateľne slávnejšia ako serafíni...“ Táto pieseň, či modlitba obetuje sa hneď po kánoně slovami kňaza: „Najmä na česť presvätej, prečistej, preblahoslavenej a slávnej Vládkyne Bohorodičky a vždy Panny Márie.“ Obetuje sa pre radosť, že Syn Boží a jej syn tajomne, na slovo služobníka-kňaza, zostúpil na oltár, aby i tak prebýval medzi nami a bol pokrmom našich duší.

Najstarší učiteľia, kázateľa a cirk. spisovatelia často oslavovali Nepoškvrnenú Pannu. Napr. „Akože ťa zvelebíme, prečistá Panna, my, ktorí sme v hriechu počatí? Anjeli sa dívajú počiatu tvoju Prečistá, lebo zo semena počatá na hriechu si sa nezúčastnila.“ Kazateľ v sedemnástom storočí takto oslavuje Pannu Máriu: „Tretia veľká vec, ktorú Boh učinil Prečistej Panně, je, že ju oslobodil od dedičného hriechu, lebo Prečistá Panna bez prvotného hriechu sa počala a narodila: ako zem, z ktorej bol starý Adam učiný, bola čistá, neprekliatá, tak Zem — Prečistá Panna, z kto-

rej nový Adam, Kristus sa narodil, bola čistá a prvotným prekliatým hriechom neoznačená.“ Matka Božia vždy bola mocným ohnivkom medzi východnou a západnou Cirkvou, medzi Kristom a veriacim človekom. Nie je možné nemyslieť na obdobie prvých siedmich všeobecných snemov v živote všeobecnej Cirkvi, a v nich na oslavu Panny Márie.

Dnes už postupne vraciame sa k tým prameňom, ktoré utvárali ovzdušie siedmich všeobecných snemov, kedy vo vzájomnom porozumení a v povedomí jednoty, schádzali sa východní a západní cirk. Otcovia a bránili pravdy Kristovej viery.

Želateľné je, aby východná a západná Cirkev sa stretávali na jednej platforme v znamení ekumenizmu, na ktorej je vybudovaná sv. Cirkev. Musí sa obnoviť tá duchovná jednota, ktorá naplňovala srdcia sv. Otcov vzájomnou láskou a pochopením, aby vždy spolu oslavovali našu Kráľovnú duchom sv. Jána Damascénskeho, slávneho oslavovateľa Márie Panny na Východe. Citujem z jeho hymnickej modlitby:

„Poď ku mne, Matka môjho Spasiteľa! Ty si moje potešenie a pomocníca v mojom živote. Keď ma navštíviš, ani v plameňoch pokúšenia nezhorím... Nebojím sa mojej slabosti, keď ty ma posilňuješ. Tvoje meno je mojim pancierom, tvoja prítomnosť mojou výbrojou, tvoja pomoc môj meč...“

Lebo: „Nemáme inej pomoci, nemáme inej nádeje okrem teba, Prečistá Panna, Ty nám pomôž, v tebe dúfame a s tebou sa chválime...“

(O. M. MAGYAR)

Z KREŠŤANSKÉHO SVETA

● Manilský arcibiskup kardinál Sin vydal pastiersky list, v ktorom upozornil mladých kňazov svojej diecézy, aby zachovali dôstojnosť vo svojom obliekaní a nechodili tak, že ich nemožno vôbec poznať od civilných osôb.

● Vlní sa starala katolícka cirkev v Nemeckej spolkovej republike o 577 nemocníc, v ktorých pracovalo 101 454 cirkvou vydržovaných zamestnancov, z toho 8199 rehoľných sestier.

● Predseda gréckej biskupskej konferencie Antonio Varthalitis poslal Organizácii Spojených národov list, v ktorom upozornil na zlé zachádzanie s gréckymi a grécko-cyperskými zajatcami, ktorých väznia už od roku 1974. Arcibiskup žiada ich návrat rodinám.

● La Croix uverejnil úvahu známeho koncilového teológa Yvesa Congara. Zaoberal sa v nej vzťahom medzi rímskokatolíckou a anglikánskou cirkvou. Podľa Congara čas na návrat anglikánov do rímskokatolíckej cirkvi ešte nedozrel, ale urobil sa už značný krok vpred.

● Na desať rokov sú rozvrhnuté reštauračné práce na Michelangelových freskách v Sixtínskej kaplnke.

● Ján Pavol II. je prvým pápežom, ktorý navštívil Veľkú Britániu. Svätá stolica a Veľká Británia majú nadviazané plné diplomatické styky od marca t. r. — po prvý raz od čias, keď kráľ Henrich VIII. pretrhol styky

Aj ľudský rozum bezpečne poznáva, že človek okrem tela má aj nehmotnú, teda duchovnú a tak nesmrteľnú dušu. Pozrime sa:

V človekovi je totiž aj **nehmotná, duchovná činnosť**, musí byť teda v ňom aj nehmotný činiteľ, čiže duchovná duša.

Je pravda, že človek aj pri svojej duchovnej činnosti je odkázaný na telesný organizmus a jeho zmysly natoľko, že ak sa tieto porušia, aj duchovná činnosť je hatená. Dôvod toho je, že duša s telom tvorí **jeden celok**, ľudskú prirodzenosť, človeka, a užíva telesný organizmus ako nástroj aj pri svojej duševnej činnosti. Avšak ako je rozdiel medzi nástrojom a umelcom, tak je rozdiel i medzi telom a dušou.

Nehmotná činnosť u človeka javí sa rôznym spôsobom:

1. Človek tvorí všeobecné pojmy a tak poznáva veci, — svoje poznanie vyjadruje súdom (úsudkom), čo je tiež nehmotná činnosť.

2. Človek poznáva veci abstraktné, — ako čnosť, dobrotu, krásu, právo, povinnosť, mravnosť, — to je všetko nehmotné poznanie.

3. Človek túži aj za vecami nehmotnými: pravdou, čnosťou, Bohom.

4. Človek v svojich rozhodnutiach je slobodný, v hmotnom svete panuje nutnosť, — preto slobodná činnosť je nehmotná, čiže duchovná.

A prameňom tejto nehmotnej činnosti človeka musí byť aj nehmotný činiteľ, z ktorého činnosť pochádza. Teda v človekovi je **nehmotný, duchovný činiteľ, duchovná duša**. Dôkazom toho je tiež celá ľudská kultúra: reč, veda, umenie, vynálezy.

Rozumná duša sama sebou dáva telu bytie živého ľudského tela, takže v človeku niet iného životného princípu, len rozumná duša, ktorá priamo spôsobuje aj vegetatívny aj senzitivný život človeka. Duša však nepôsobí v tele ako vonkajší, oddelený činiteľ, ale tým, že sa spojí s telom, tvorí s ním jednu kompletnú ľudskú prirodzenosť a jediný princíp ľudského života.

Pozrime sa na telo živé a neživé. V oboch sú tie isté organizmy, a predsa, aký je medzi nimi rozdiel! V živom tele je čosi, čo telo oživuje, ž i v o t n á s i l a, sila, ktorá riadi vývoj tela a dáva mu ľudskú podobu. Zoberme od človeka tú životnú silu — dušu — a stane sa z neho hlina. — Ďalej: je to duša, ktorá počúva, vidí, cíti a pod., — zmysly sú len nástrojmi, ktorými city prijíma. Oko nevidí, keď sme napr. omdleli, ucho nepočuje, keď sme sa začítali alebo zamysleli. Teda — okrem zmyslových orgánov, okrem hmoty, musí v človekovi niečo jestvovať, — duša, — ktorá tieto všetky city cíti a prijíma. Táto sila musí zásadne jestvovať, lebo ináč si nemôžeme vysvetliť naše city.

Rozdiel medzi človekom a zvieratom ukazuje, že človek má dušu. Už na prvý pohľad, keď porovnáme človeka so zvieratom, spozorujeme **duševný život človeka**. Rozum a slobodná vôľa povznášajú človeka nad všetky živočíchy. Zviera nemá rozum, má len inštinkty. Napr. cestovatelia opisujú, že opice sa rady hrejú pri ohni, ktorý im nechajú, avšak keď oheň dohorí, ani jedna sa nedovŕti, aby priložila na oheň drevo, ktorého dookola je plno. Zviera nič nerobí z vlastného rozumu, len z inštinktu, alebo keď ho mechanicky vycvičia drezúrou. — V práci zvierat je jednotvárnosť, niet tam žiadneho pokroku, ich práca nie je výsledkom rozumu, ale vrodeneho inštinktu. Rímsky spisovateľ — prírodovedec Plínius opísal schopnosti zvierat pred takmer 2 tisíc rokmi. A od toho času sa vôbec nezmenili. Pavúk aj pred tisícmi rokov splietal svoju sieť tak ako teraz, — hniezda lastovičiek sú aj teraz presne také, ako boli v časoch kráľa Šalamúna (tisíc rokov pred Kristom), — včela robí aj teraz tie isté plásty ako v časoch Mojžiša. Pritom, mladé zvierata, ktoré svoju prácu vykonáva prvýkrát, vykonáva ju tak isto dokonale, ako živočích starý. Ani ľudia nikdy neprinútiť zvieratá, aby svoju prácu ináč vykonávali. U nich niet pokroku. — A človek sám od najdávnejších čias postupuje, vynachádza. V zemi archeológovia našli veľa prístrojov, ktoré svedčia o duševných schopnostiach človeka. Človek nikdy nežil ako zviera, ale vždy ako človek podľa tela, ale aj podľa duše.

Ďalším znakom veľkého rozdielu medzi človekom a zvieratom je slobodná vôľa, svedomie. Zviera nemá slobodnej vôle. Všetko robí inštinktívne, bez rozmyšľania, uvažovania, slobodným výberom. Sloboda vôle — to je mohutná sila duše v človekovi. Rozum a slobodná vôľa, to sú prejavy duše, ktorých zvieratá nemajú. Človek má dušu.

Ludská duša myslí, uvažuje, odkrýva nové pravdy, tvorí vedy, — a toto všetko je činnosť duševná, nie zmyslová. Teda aj podstata, ktorá to robí, musí byť duchovná.

Ludská duša rozlišuje pravdu od nepravdy, krásu od ošklivosti, mravné dobro od mravného zla, má idey pravdy, dobra a krásy. Zmysly to robiť nemôžu, pretože keby mohli, robili by to aj zvieratá, avšak na to nie sú schopné, lebo toto je výsledok činnosti čisto duševnej, — teda človek má dušu, ktorá nie je hmotná, ale je podstatou duchovnou.

Keby človek bol len viac vyvinutým živočíchom, túžil by len za dobrami zmyselnými a nikdy by nemohol túžiť po dobrách nadzmyslových. A koľko máme príkladov v dejinách, aké obeť človek priniesol pre dobrá nadzmyslové: pre pravdu, dobrá, krásu. A keď vôľa sa môže nadchnúť dobrami nadzmyselnými, za ideály trpí a prináša obeť, vtedy duša nemôže byť podstatou len zmyslovou.

Aj ľudská reč dokazuje, že človek má dušu. Rečou človek vyjadruje svoje myšlienky, učí, vychováva.

Teda rozum poznáva, že človek sa odlišuje od zvierata, že v človekovi musí jestvovať podstata duchovná, duša, ktorá je príčinou prejavov čiste duchovných, ktorých u zvierat niet. Na prvý pohľad je každému jasné, že duševná práca človeka, jeho úžasný kultúrny pokrok, jeho ideálne túžby v zásade sú odlišné od všetkých prejavov zvierat. Teda v človekovi musí byť niečo nehmotné, duchovné, čím sa človek odlišuje od zvierat, i to čosi, ten ľudský princíp života, nazývame dušou.

Možno niekto povie: Zver tiež má dušu! Pravda. Každý živý organizmus — rastlina, zviera — má v sebe životný prvok, teda takú zložku, ktorá spôsobuje, že je živým, že žije. Tento životný prvok, či životný princíp, čiže rastlinná a zvieracia duša: oživuje telo, umožňuje pohyb, rast a reprodukciu u rastlín. Teda i zver má dušu, zvieraciu dušu, veď prejav citu u zvierat nemožno vysvetliť silami fyzickými alebo chemickými. Avšak zvieracia duša nie je sebedomá, duševná, nesmrteľná. Všetka jej činnosť sa zakladá na zmysloch a usmernená na vývoj tela a záchranu rodu. Toto je úloha zvieracej duše. Duša u zvierat slúži len potrebám tela, inú činnosť nemá. Nemá túžby po pravde. Hlad zvieracej duše je nasýtený hmotným pokrmom. Svet ho zaujíma len natoľko, aby sa nasýtil a sa zachránil pri živote. Nedošetruje príčiny javov, ako to vidíme u malých detí. Zviera obetuje všetko, len aby ukojilo zmyselný hlad tela, — a človek aj svoje telo obetuje, len aby našiel pravdu, nasýtil svoju dušu. — Zvieracia duša nemá slobodnú vôľu, preto ani nie je schopná robiť mravné dobré skutky, túži len po tom, čo je užitočné pre telo. Zver nie je schopná sa obetovať za dobro iných, ako to vidíme u človeka, kedy vedome a dobrovoľne obetuje život z povinnosti alebo pre dobro blížneho. Ludská duša je nad hmotou, je pre vyššie, duchovné dobré, vie obetovať dobrá telesná, ba aj život. Zvieracia duša slúži telu a hynie s telom. Ludská duša je duchovná a nesmrteľná.

To, čo Boh „vdýchol do obličaja“ človeka, bol teda jeho vlastný obraz a podoba: duchovná duša. Bohu sme totiž podobní svojou dušou, ktorá je nezložená, mimopriestorová, nesmrteľná, schopná poznania a lásky.

Niektorí povie: Dušu nevidím, preto neverím, že je. Len tomu verím, čo vidím! Pri lekárskej pitve ešte nikto nenašiel stopu nejakej duše!

Duša, keďže je duchom, je neviditeľná. Našimi zmyslami dušu poznať nemôžeme, avšak toto ešte nie je dôkazom toho, že nejestvuje. Či niekto niekedy videl nejakú silu, napr. elektrickú, magnetickú a pod., a či možno tvrdiť, že tieto sily nejestvujú len preto, lebo ich zmyslami nepostrehneme? Tieto sily poznávame z ich

s pápežom Klementom VII. r. 1534. Stalo sa to — ako je známe — keď pápež odmietol zrušiť manželstvo Henricha VIII. s jeho prvou manželkou Katarínou Aragóňskou.

● Svätý Otec Ján Pavol II., keď ho informovali o sankciách voči tým biskupom a kňazom, ktorí bojujú v Juhoafrickej republike a v Namíbii proti apartheidu, poslal tamajším biskupským konferenciám list, v ktorom ich ubezpečuje o svojej solidarite s nimi.

● Doktorát „honoris causa“ z oblasti humanistických vied udelila univerzita Georgetown vo Washingtone Matke Tereze z Kalkaty.

● Svätý Otec Ján Pavol II. opätovne vyzval všetkých pracovníkov hromadných oznamovacích prostriedkov, aby venovali viac pozornosti problémom starých ľudí.

● Na slávnosť Najsv. Trojice udelil Svätý Otec kňazskú vysviacku 80 diakonom z rozličných častí sveta. Prítomných bolo šesť kardinálov, ako aj arcibiskupi a biskupi, ktorí po Svätom Otcovi kládli ruky na hlavy neopresbyterov odovzdávajúc im sviatosť kňazstva.

● V Ríme sa konalo zasadanie generálnej kapituly kapucínov, rehole, ktorá je vetvou sv. Františkom z Assisi založeného rádu. Do 140 účastníkov zhromaždenia si uctilo svojho zakladateľa v jubilejnom roku 800. výročia jeho narodenia a prvý deň zachovali pôst a mlčanie, ktoré obetovali za úspešný priebeh II. mimoriadneho Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov za odzbrojenie.

● V Ríme sa konal pri príležitosti 20. výročia založenia pápežského inštitútu pre štúdium liturgie, ktorý vznikol z iniciatívy pápeža Pavla VI., liturgický kongres. Zúčastnilo sa na ňom viacero liturgistov z rozličných krajín. Konal sa v benediktínskom opátstve sv. Anzelma, ku ktorému je pričlenený aj spomínaný inštitút.

● Matka Tereza z Kalkaty otvorila vo Florencii útulok pre slobodné matky, pre ktorý vyčlenila štyri sestry zo svojej spoločnosti. Spoločnosť Matky Terezy má nateraz do 1300 členiek a jej mužská vetva, ktorá má na starosti ťažké práce pri stavbe a prerábaní ústavov, má do dvesto členov.

● Kuba si cení mierové úsilie Svätého Otca Jána Pavla II. a obdivuje jeho húževnatosť, s akou sa borí za zachovanie svetového mieru, povedal pri odovzdávaní poverovacích listín vo Vatikáne nový veľvyslanec Kuby pri Svätej Stolicí Manuel Perez.

● Kinshasa, hlavné mesto Zairu, rapídne rastie. Kým v roku 1940 malo iba 45 tisíc obyvateľov, teraz ich má tri milióny. Z nich je vyše polovica katolíkov. Namiesto niekdajších štyroch farností je ich dnes 73 a ráta sa, že do roku 2000 ich bude 200.

● Pápežská ročenka na rok 1982 uvádza, že katolícka cirkev má nateraz 413 600 kňazov (diecézných i rehoľných), ktorí majú na starosti duchovnú správu takmer 800 miliónov katolíkov.

● Dánsko nemalo doteraz diplomatické kontakty so Svätou Stolicou. Teraz poverila dánska vláda svojho veľvyslanca pri rímskom Quirínale,

LISTY APOŠTOLA JÁNA

Tento list je akoby Jánovým svedectvom, že Ježiš z Nazaretu, s ktorým apoštoli žili a ktorého osobne poznali, je v skutočnosti vtelený Syn Boží a Mesiaš. List bol písaný asi v Efeze v Malej Ázii.

Toto je Posolstvo,
ktoré sme počuli od neho
a ktoré vám zvestujeme:

Boh je Svetlo¹

a niet v ňom nijakej tmy.

Ak tvrdíme,

že máme s ním spoločenstvo,

a žijeme podľa tmy,

luháme

a nekonáme podľa pravdy.²

Ale ak žijeme podľa svetla,

ako aj On sám je vo svetle,

máme spoločenstvo medzi sebou

a krv Ježiša Krista, jeho Syna,

nás očistí od všetkých hriechov.

Ak tvrdíme,

že sme bez hriechu,

klameme seba samých

a niet v nás pravdy.³

(Ale) ak vyznávame svoje hriechy,

On je verný a spravodlivý,

a odpustí nám hriechy

i očistí nás od všetkej nepravosti.

Dietky moje, toto vám píšem, aby ste nehrešili.

Ale ak niekto zhreší, máme u Otca Orodovníka Ježiša Krista, spravodlivého. On sám je (obefou) zmierenia za naše hriechy, a nielen za naše, ale aj (za hriechy) celého sveta.

Podľa toho vieme, že ho poznáme, keď zachováme jeho prikázania. Kto hovorí: „Poznám ho!“ a nezachováva jeho prikázania, je luhár a niet v ňom pravdy. Kto však zachováva jeho slová, v tom sa skutočne a dokonale vyjadruje láska Božia. Podľa toho poznáme, že sme v ňom. Kto tvrdí, že prebýva v ňom, musí si počínať tak, ako si on počínal.⁴

Kto tvrdí, že je vo svetle a nenávidí svojho brata, ten je ešte stále vo tme. Kto miluje svojho brata, prebýva vo svetle a nemá sa na čom potknúť. Ale kto svojho brata nenávidí, je vo tme a vo tme kráča, nevediac kam ide, lebo mu tma zaslepila oči.

Nemilujte svet,

ani čo je vo svetle!

Ak niekto miluje svet,

Otcova láska neprebýva v ňom.

Lebo všetko, čo je vo svete —

žiadosť tela,

žiadosť očí,

pýcha života —,

nepochádza od Otca,

ale je zo sveta.

A svet sa pomíňa

aj so svojou žiadosťou;

kto však plní vôľu Božiu,

zotrva naveky.⁵

Pozrite, akú veľkú lásku nám preukázal Otec, takže sa menujeme i sme dietkami Božimi!

Svet nás preto nepozná, že Jeho nepoznal. Drahí moji, sme teda dietky Božie, a ešte sa neukázalo, čo budeme. Vieme, že budeme Jemu podobní, keď sa to ukáže, lebo Ho budeme vidieť tak, ako je.

Každý, kto má v Neho takú nádej, usiluje sa byť čistým, ako aj On je čistý.⁶

Ktokoľvek sa dopúšťa hriechu, dopúšťa sa nezákonnosti, lebo hriech je nezákonnosť.⁷ Viete, že on sa zjavil (medzi vami), aby odstránil hriechy a na ňom nielo hriechu. Nikto, kto v ňom zotrva, nehreší, a ktokoľvek hreší, (ten) ho nevidel, ani ho nepoznal.

Dietky, nech vás nikto neklame! Kto žije podľa spravodlivosti, je spravodlivý, ako On je spravodlivý. Kto žije podľa hriechu, pochádza od diabla, lebo diabol hreší od počiatku. A Syn Boží sa preto zjavil (medzi nami), aby rozrušil dielo diabla.

Ktokoľvek nežije podľa spravodlivosti, nie je z Boha, ani kto nemiluje svojho brata. Veď toto Posolstvo ste počuli od počiatku, že sa máme navzájom milovať. Nie ako Kain, ktorý bol od Zlého a zabil svojho brata. A pre akú príčinu ho zabil? Pretože jeho skutky boli zlé a bratove spravodlivé.

Nedivte sa, bratia, že vás nenávidí svet! My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Kto však nemiluje, zostáva v smrti. Každý, kto nenávidí brata, je vrah, a viete, že nikto vrah nehostí v sebe večný život.

Podľa toho poznáme lásku, že On za nás položil svoj život. A tak aj my máme klásť životy za bratov. Ak niekto má hmotné prostriedky a vidí svojho brata v núdzi a uzavrel by pred ním svoje srdce, akože by v ňom prebývala láska Božia? Dietky, nemilujem slovom, ani jazykom, ale skutkom a pravdou!

Podľa toho budeme poznať, že sme z pravdy, a uspokojíme si pred ním svoje svedomie; alebo, ak nám aj naše svedomie niečo vyčíta, Boh je väčší ako naše svedomie a pozná všetko. Drahí moji, ak nám svedomie nič nevyčíta, máme dôveru v Boha a čokoľvek od neho budeme pýtať, dostaneme, lebo zachováme jeho prikázania a robíme, čo mu je milé.⁸

A toto je jeho prikázanie, aby sme verili v meno jeho Syna Ježiša Krista a milovali sa navzájom, ako nám prikázal. Kto zachováva jeho prikázania, prebýva v ňom, a on (Boh) zase v ňom; a podľa toho poznáme, že v nás prebýva, podľa Duča, ktorého nám dal.

Drahí moji,

milujeme sa navzájom,

lebo láska pochádza od Boha,

a každý kto miluje,

z Boha sa narodil

a pozná Boha.

Kto však nemiluje,

nepoznal Boha,

lebo Boh je láska.

Takto sa prejavila

láska Božia k nám,

že Boh poslal na svet

svojho jednorodeného Syna,

aby sme skrze neho dostali život.

Takto treba rozumieť lásku:

Nie ako by sme my boli milovali Boha,

ale On si nás zamiloval

a poslal svojho Syna

ako (obef) zmierenia

za naše hriechy.

aby nadviazal kontakty s predstaviteľmi Svätej Stolice a sondoval možnosti vzájomnej výmeny diplomatických zástupcov.

● Matka Tereza dala za odmenu, ktorú jej udelilo zdravotnícke centrum vo Winnipegu vo výške 20 tisíc dolárov, vybudovať novú nemocnicu.

● V Hondurase pôsobil osem rokov francúzsky misionár P. Bernhrad Boulang. Teraz ho úrady vyhostili z krajiny, lebo vraj podnecoval bezzemkov k neposlušnosti voči veľkostatkárom. Podobne vyhostili ďalších dvoch francúzskych kňazov.

● Svätý Otec Ján Pavol II. napísal knihu o bl. Maximiliánovi Kolbom a spomedzi kníh, ktoré boli o tomto mučeníkovi nacistického koncentračného tábora Osvienčim napísané, je považovaná všeobecne za najlepšiu. Vyšla pod názvom Maximilián Kolbe, svedomie nášho ťažkého storočia.

Z NOVOBROVÝCH VÝROČÍ

1. novembra — Deň Horskej služby.
— r. 1822 — pred 160 rokmi — sa narodil AUGUST HORISLAV KRČMĚRY, hudobník, znalec ľudovej piesne, publicista (um. r. 1891).

— r. 1887 — pred 85 rokmi — v Skalici založili KATOLÍCKY KRUH, ohnisko kultúrneho a spoločenského života.

2. novembra r. 1772 — pred 220 rokmi — sa narodil JÁN LADISLAV PYRKER, spišský biskup a jágerský arcibiskup, zakladateľ učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule (um. r. 1847).

— r. 1902 — pred 80 rokmi — sa narodil NORDAHL GRIEG, nórsky spisovateľ a básnik, zbierky básní: Okolo Mysu dobrej nádeje, Nórsko v našich srdciach, Sloboda. Nádej; hry: Barabáš, Naša česť a naša moc, Porážka, Ale zajtra; romány: Loď sa pláť ďalej a Svet musí byť ešte mladý; um. r. 1943.

3. novembra r. 1912 — pred 70 rokmi — umrel JOZEF HOLLÝ, slovenský dramatik (hry: Gelo Sebechlebský, Kubo, Márnotrpný syn, Amerikán a i.); nar. r. 1879.

7. novembra — 65. výročie VOSR — začiatok Mesiaca československo-sovietskeho priateľstva.

10. novembra — Medzinárodný deň mládeže.

— 1887 — pred 95 rokmi — sa narodil ARNOLD ZWEIG, nemecký realistický spisovateľ (romány: Prestávka v boji, Čas dozrel a i.).

11. novembra r. 397 — pred 1585 rokmi — umrel sv. MARTIN, biskup.

13. novembra — Medzinárodný deň nevidiacich.

14. novembra r. 1732 — pred 250 rokmi — sa narodil ANDREJ BAČINSKI, mukačevský biskup (um. r. 1809).

16. novembra r. 1302 — pre 680 rokmi — umrela sv. GERTRÚDA, panna (nar. r. 1256).

17. november — Medzinárodný deň študentsva.

— r. 1917 — pred 65 rokmi — umrel AUGUSTE RODIN, francúzsky sochár (nar. r. 1840).

18. novembra r. 1852 — pre 130 rokmi — sa narodil MIKOLÁŠ ALEŠ, český maliar (um. r. 1913).

— r. 1882 — pred 110 rokmi — sa narodil JACQUES MARITAIN, fran-

činnosti a účinkov. Tak isto aj dušu poznávame z jej činnosti a účinkov. Dušu nie je možné vidieť telesnými očami práve preto, že je duch. A čo sa týka lekára, on tiež z tohto dôvodu nemôže vidieť dušu, lebo pitve mŕtve telo a nie telo oživené dušou. Duša sa pri smrti od tela oddelila.

Čím viac sa niekto učil, tým skromnejšie sa priznáva, že okolo nás vo svete je hŕba vecí, ktoré nepoznáme, ktoré sme nevideli, ktoré sme zmyslami nevnímali a ktoré sú predsa na svete! Čím je niekto učenejší, tým menej sa čuduje tomu, že sú tajnosti, ktoré ľudský rozum nemôže chápať.

Veľa vecí je v našom každodennom živote, ktoré nepoznáme a predsa im musíme veriť! Je celé more nepochopiteľných záhad, ktoré nás obklopuje.

Predovšetkým v každodennom živote je veľmi veľa vecí, ktorým len veríme, ale ich nepoznáme. V škole veríš učiteľovi, že „a“ je „a“. Veríš zo zemepisu, že Japonsko je štát na ostrovoch, hoci si to nevidel. V dejepise počnúc prvým riadkom až po posledný všetko len veríš, lebo tie udalosti nikdy si nevidel. „Bez viery sa zrúti dejiny, prírodoveda, lekárstvo, ba aj vzťah medzi rodičmi a deťmi“. Čo by ostalo z celej vedy, keby sme neverili? Keď veríme toľkým veciam vo vede, musíme veriť mnohým veciam aj v náboženstve. Vo vede veríme, lebo to tvrdia vierohodní ľudia. Naša viera obsahuje také články, ktoré náš rozum nevládze pochopiť. A predsa im veríme, lebo ich vierohodnosť zaručuje svedok, ktorého každé slovo je pravda: Ježiš Kristus.

Čomu všetkému veríme, hoci sme to nevideli! Videl niekto pravdu? Gravitačnú silu? A videl niekto obyčajnú silu? „Príťažlivá sila je tajomstvom tajomstiev“ — hovoria fyzici. A takými sú aj všetky molekulárne sily, magnetizmus, elektrina atď. Elektrickou silou svietime, varíme, vozy poháňame, rádio počujeme, — ale čo vlastne elektrina je, to ešte nik na svete nevie. Ľudia v južných krajoch neveria, že voda v zime tak stuhne, že po nej možno chodiť. Keď oni nevideli ľad, to neznámajú, že ľadu niet. Vidíš rádiové vlny? Veď ich veľké množstvo rádiových staníc každú minútu vysiela krížom-krážom? A vidíš vo svojej izbe spev, hovor z rôznych staníc sveta, z Londýna a Moskvy, Ríma a Štokholmu? Predsa sú! Ty ich nevidíš ani nepočuješ, ale ak zapneš rádio, presvedčíš sa, že v tvojej izbe sú.

Tak je pred nami skrytý obrovský svet, nevidíme ho, nepočujeme ho, avšak on jestvuje... „Verím len tomu, čo vidím“ — sú prázdné slová.

V modernej chémii ustavične počítajú s miligramami. Ale videl už niekto tisíce diel jedného gramu?

Naša Zem vykoná v priestore asi 30 kilometrov za sekundu. Povieš: to je úžasné. A vidíš to, alebo to cítiš? Nie, ale veríš.

Čím viac sa človek učí, tým častejšie musí opakovať: „Nerozumiem, nechápem.“

Videl niekto čas? Alebo vie povedať, čo je to „čas“? My plávame v jeho toku, ale ho nevidíme, ani nevieme povedať, čo je čas.

Teda, je veľa vecí v našom živote, ktoré nevidíme a nepoznáme a predsa musíme veriť, že existujú. Dušu tiež nevidíme, ale ju poznáme z jej účinkov. Z nich poznávame aj vlastnosti duše ľudskej, duchovnosť, rozumnosť, slobodu a nesmrteľnosť.

cúzsky náboženský mysliteľ a publicista.

— r. 1907 — pred 75 rokmi — sa narodil ANDREJ PLÁVKA, básnik, nár. umelec (um. r. 1982).

23. novembra r. 1937 — pred 45 rokmi — umrel ALOYS D. FISCHER, nemecký katolícky filozof, sociológ a psychológ.

— r. 1857 — pred 125 rokmi — sa narodil EMIL KUBEK, kňaz — spisovateľ, apošt. administrátor všetkých gr.-kat. v USA (um. r. 1940).

24. novembra r. 1867 — pred 115 rokmi — sa narodil PhDr. JÁN SMETANAY (pseud. Ján Kalina), spiso-

vať, kult. a nár. pracovník, tajomník Spolku sv. Vojtecha.

25. novembra r. 1562 — pred 420 rokmi — sa narodil LOPE DE VEGA, španielsky básnik a dramatik (um. r. 1635).

29. novembra r. 1797 — pred 185 rokmi — sa narodil GAETANO DONIZETTI, taliansky hudobný skladateľ, autor 70 oper (um. r. 1848).

— r. 1922 — pred 60 rokmi — v Sp. Podhradí umrel ThDr. MARTIN PIRHALLA, historik a pedagóg.

— r. 1957 — pred 25 rokmi — umrel BENJAMINO GIGLI, taliansky operný spevák (nar. r. 1980). (4)

Drahí moji,
 keď nás Boh tak miloval,
 aj my sa musíme navzájom milovať.
 Boha nikto nikdy nevidel,
 ale keď sa navzájom milujeme,
 Boh prebýva v nás
 a jeho láska dosiahne v nás dokonalosti.
 Podľa toho poznáme,
 že prebývame v ňom a On v nás,
 lebo nám dal zo svojho Ducha.
 A my sme videli
 a svedčíme o tom,
 že Otec poslal Syna
 ako Spasiteľa sveta.
 Kto vyznáva,
 že Ježiš je Syn Boží,
 Boh prebýva v ňom
 a on v Bohu.
 A my sme spoznali
 a uverili v lásku,
 ktorou nás Boh miluje.
 Boh je láska
 a kto zotrúva v láske,
 zotrúva v Bohu,
 a Boh zotrúva v ňom.
 Ak niekto povie: „Milujem Boha“,
 a nenávidí svojho brata,
 je luhár.
 Veď kto nemiluje svojho brata,
 ktorého vidí,
 ako môže milovať Boha,
 ktorého nevidí?
 Takéto prikázanie sme dostali od neho,
 aby, kto miluje Boha,
 (miloval) aj svojho brata.

Každý, kto verí, že Ježiš je Mesiaš, z Boha sa narodil. A každý, kto miluje rodiča, miluje aj toho, ktorý sa z neho narodil. Po tom poznáme, že milujeme dietky Božie, keď milujeme Boha a plníme jeho prikázania. Lebo v tom sa ukazuje láska k Bohu, keď zachovávame jeho prikázania. A jeho prikázania nie sú ťažké.

Veď každý, kto sa z Boha narodil, vífazi nad svetom. A naša viera je to vífazstvo, ktorým sme zvířazili nad svetom. Lebo kto kedy zvířazil nad svetom, ak nie ten, kto verí, že Ježiš je Syn Boží?

Toto som napísal vám, ktorí veríte v meno Syna Božieho, aby ste vedeli, že máte život večný.

1. Boh je svetlo, t. j. nekonečná, čistá dokonalosť, pravda a svätosť, žriedlo všetkej pravdy a svätosti. A ako slnce vyžaduje životodarnú silu, tak nám Boh udeľuje zo svojho Svetla nadprirodzený život, ktorý sa začína priamym poznaním Božej pravdy, vierou.

2. Kto je skutočne spojený s Bohom, je synom Svetla a „žije podľa svetla“, žije a koná tak, ako sa svedčí na Božie dieťa. Naproti tomu tma je ríšou satana a zla.

3. Všetci sme hriešni. Preto sa máme pokoriť a uznať svoju slabosť, aby sa Boh zmiloval nad nami.

4. Opravdivé, hlboké poznanie Boha sa neprejavuje prázdnyh blúznením a čírymi citmi a slovami, ale usku-točňuje sa našim životom. „Poznať Boha“ znamená ho uznať a plniť jeho vôľu.

5. Pod „svetom“ rozumie apoštol Ján skazenú ľudskú spoločnosť. Je to ríša hmoty, ktorá ovláda žiadostivosť tela — surbová zmyselnosť, ktorá si žiada iba všemožné ukojenie telesných vášní; žiadostivosť očí — túžba všetko vidieť a všetko mať; pýcha života — samopašná žiadostivosť hnilého pohodlia a márnej nádhery.

6. Svet nás nepozná ako dietky Božie, lebo nepozná Boha.

7. Každý hriech je vlastne priestupkom proti Božiemu zákonu.

— Kto je to a prečo je taký? — opýtal sa.
 — Ten už má mnoho rokov, síl mu stále nbúda, telo slabne, zostarel, ako ho vidíš, — objasňovali sluhovia.
 — A čo bude ďalej s tým starcom, ak ešte viac rokov požije? — pýtal sa ďalej Joasaf.
 — Nič iné, len smrť ho prijme, — odvetili sluhovia.
 — A to sa stane so všetkými ľuďmi, alebo len s niektorými? — pýtal sa ďalej Joasaf.
 — Ak niekoho nezastihne smrť v mladosti, nie je možné, aby človek neostarel v ďalších rokoch, — hovorili sluhovia.

— A v ktorých rokoch to prichádza na koho a či niet niečo, čím by sa dalo unikať smrti? — pýtal sa Joasaf.
 — Do tej staroby prichádzajú ľudia v 80, alebo v 100 rokoch a potom umierajú. Ináč to nemôže byť — vysvetľovali sluhovia.

Joasaf hlboko vzdychol. Potom vrazil:
 — Ak je tomu tak, je to horký život a plný všetkých bied. A ako môže byť človek šťastný v živote, keď ho čaká smrť, ktorej prichod je istý a nevieme, kedy nastane, ako vpravíte?

Toho dňa Joasaf bol veľmi smutný. Keď sa vrátil do paláca, ustavčne myslel na smrť.

— Ak všetci umierajú, tak aj ja zomriem. Ešte neviem, kedy mám zomrieť, a keď zomriem, kto si na mňa spomenie? — šeptal si Joasaf.

Táto myšlienka mu nedala pokoj. On bol múdry a vzdelaný vo vtedajších náukách a vedách.

— Či niet po smrti nejakého iného života a iný svet, alebo všetko prejde do zničenia, záhuby a zabudnutia? — kládol si s úvahami otázky.

Niekoľko dní nevychádzal z paláca. Tie isté otázky kládol vychovávateľovi. Ale ten nevedel na to odpovedať.

— A niet niekoho, kto by vedel odpovedať na moje otázky? — pýtal sa ho.

— Ja som ti už povedal, že bolí u nás múdri kresťanskí učiteľia, ale tvoj otec ich vyhnal z krajiny a niektorých dal zabiť, — odpovedal vychovávateľ.

A tak všetka krása a sladkosti i útechy toho sveta v očiach Joasafa, ktorý myslel na smrť, stali sa mrzutými a nezaujímavými.

Na dvor Joasafa raz vstúpil starý kupec. Má drahé kamene. Môže ich ukázať len cárovičovi. Predviedli ho pred Joasafa.

Tento obchodník denne chodil do Joasafovho paláca. Joasaf poznal kresťanskú vieru a náuku. Obchodník — to bol preoblečený veľký a učený pustovník Varlaam. Joasaf poznal, že tými drahokamami, čo mu obchodník priniesol, je Ježiš Kristus. V jeho duši zažiarilo svetlo.

Joasaf spoznal cieľ života, poznal, čo je smrť dobrá a čo zlá, dozvedel sa o všeobecnom vzkriesení, o večnom živote a odmene spravodlivých a o treste hriešnych. Poznal márnosť a nestálosť celého pozemského života, počul o zriekani sa sveta a o pustovníckom živote.

Všetky Varlaamove slová, ktorý bol pustovníkom a kňazom, vkladal Joasaf dychtivo do svojho srdca.

Nakoniec ho Varlaam pokrstil.
 — Verím Bohu, že v tom živote, i v budúcom, spolu budeme žiť, povedal pri odchode Varlaam.

— Vezmi odo mňa zlato a odnes ho svojim bratom v púšti na výživu a šaty, — dával mu zlaté peniaze Joasaf.

— Bohatí dávajú chudobným, a nie chudobní bohatým, — odpovedal Varlaam. — Ako chceš dávať nám bohatým, keď sám si chudobný? Aj najbiednejší z našich bratov je neporovnateľne bohatší ako ty. Dôverujem v Božiu dobrotu, že aj ty raz zbohatneš tým bohatstvom.

Joasaf nič neporozumel z toho, čo mu stavec povedal.

— Duchovná chudoba — to je bohatstvo, a bohatstvo tohto sveta — to je chudoba, — objasňoval mu stavec. — Tí, čo opúšťajú všetko pozemské pre Krista, stávajú sa bohatými na nebeské dobrá. A najmenší nebeský dar je drahší ako všetky bohatstvá toho sveta. —

Joasaf uvažoval nad povedanými slovami.
 — A zlato to je had. Zlato je príčinou hriechu, a preto ho odhadzujeme od seba ako hada. Ty chceš, aby som ne-sol hada bratom, ktorí ho pošliapali nohami, — dodal Varlaam.

Varlaam odchádzal na púšť.
 — Pokoj ti a večná spása! — povedal, objímajúc pri rozlúčke Joasafa.

Kráľ Avenir nž vedel, že jeho syn sa stal kresťanom. Vychovávateľ, ktorý pustil obchodníka k Joasafovi, bál sa následkov a preto všetko prezradil. Avenir bol celý smutný. Na radu svojho poradcu veľmoža Arachia rozhodol sa rozumom dokázať synovi blud kresťanstva. Preto vyhlásil, aby kresťania smelo prišli na verejnú dišputu so žrecami ohľadne pravosti svojej viery. Joasaf súhlasil odmietnuť kresťanstvo, ak žreci dokážu vo verejnej dišpute kresťanom ich blud.

Kresťania, prv prenasledovaní, sa schovali a neodvážili sa prísť na verejnú dišputu a dokazovanie. Videli v tom kľamstvo a spôsob, ako by ich mohli pochytať. Preto sa ich ziš o málo a medzi nimi len jeden učený, menom Varachia. Ten bez strachu šiel brániť kresťanskú náuku.

Avenir pohrozil smrťou svojim žrecom, ak budú premoženi v diskusii. Všetku múdrosť a moc svojho slova žreci vložil do svojich dôkazov, ale tie padali pri slovách jednoduchšej kresťanskej pravdy tých málo kresťanov...

A tak Joasaf zostal kresťanom.

Ešte je jeden spôsob, ako odlúčiť cároviča od kresťanstva, — povedal Avenirovi žrec Tevda.

Kráľ sa zvedavo díval na žreca.

— Vezmi od cároviča všetkých sluhov a namiesto nich daj mu do služby krásne ženy a zvodné dievčatá. Ony sa už postarajú, aby v ňom vzbudili zmyselnosť a túžbu po rozkošach.

A tak službu v Joasafovom paláci zamenili krásne mladé ženy a dievčatá.

Joasaf sa znepokojil. Znepokojovali ho myšlienky, stále videl pred sebou jednu z dievčat, ktorá ho ustavične očami a slovami zvädzala. Začal byť nešťastný vo svojom boji. Jednej noci mal sen. Videl sa v jednom meste v krásnej záhrade. Jej krásu nebolo možno vypovedať slovami a počul hlas, čo mu hovoril: „Tu je pokoj spravodlivých a radosť tých, čo sa zapáčili vo svojom živote Pánovi.“ Akísi muž chce vyvieť Joasafa zo záhrady.

„Nechajte ma tu, nech sa zdržujem tu hoci len v nejakom kútiku“ — prosil Joasaf.

„Tu teraz prebývať nemôžeš, ale po mnohých námahách a pote potom sem vstúpiš“, — odpovedal mu a viedli ho ďalej.

Zaviedli ho na tmavé miesto, plné smútku a bolesti. Bol tam veľký oheň a z neho počul krik: „Tu je miesto hriešnikov, tu je miesto múk hriešnikov.“

Muž vyviedli Joasafa i z toho miesta, on sa strhol a prebudil.

Po sne Joasaf sa chvel na celom tele. Kráľovi zahlásil, že jeho syn je chorý. Avenir pribehol celý znepokojený. Joasaf vyrozprával otcovi svoj sen.

— Ty si mi, otče, pripravil sneh, chtiac ma chytiť a do záhuby priviesť moju dušu. Keby mi nebol Boh pomohol, moja duša by sa bola dostala do pekla. Ale zmiloval sa nado mnou môj Spasiteľ a ukázal mi, aké dobrá strácajú tí, čo ho urážajú a aké si pripravujú muky, — dodal.

Avenir tu stál smutný a ťažko dýchal v bolesti.

V podvečer sa stretol Joasaf s onou dievčinou.

— Vezmi ma za ženu, Joasaf, — šeptala dievčina, — veď kresťania sa môžu ženiť, manželstvo je u kresťanov čestné. Boli ženatí apoštolí, mučeníci a spravodliví kresťania...

— Tak je dievčina, ty máš pravdu, všetci môžu vstúpiť do manželstva, okrem tých, ktorí sľúbili Kristovi zachovať svoje panenstvo. A ja, odkedy som prijal sv. krst, som sľúbil zostať panicom pre Krista. Ako by som sa mohol opovážiť prestúpiť sľub, daný Bohu? — dodal Joasaf.

Joasaf mal rád to dievča pre jej múdrosť, dobrotu, ale miloval ju bez telesnej žiadostivosti.

— Spoznaj, dievčinka, Boha, ktorý večne žije, poznaj Stvoriteľa a budeš blaženou.

Joasaf chcel spásu dievčata, ktoré mal rád.

Minulí roky. Avenir zomrel. Joasaf sa stal kráľom veľkej ríše v Indii. No vládol len krátko. Odovzdal vládu Varachiovi, ktorý v dišpute na zhromaždení bránil kresťanstvo.

A sám sa utiahol na púšť hľadať pustovníka Varlaama... Mal vtedy 25 rokov.

Opäť minuli roky. Po spoločnom boji na púšti za spásu duše Joasaf pochovával uprostred púšte Varlaama. Varlaam mal 100 rokov a z toho 70 rokov žil na púšti. Pred svojou smrťou ešte odslúžil sv. liturgiu a podal sv. prijímanie sebe i Joasafovi. Potom sa dlho modľil za seba a Joasafa. Jeho tvár zažiarila a bola radostná... Varlaam odišiel k svojmu Pánovi...

Minulo 35 rokov od času, odkedy Joasaf opustil kráľovský trón a odišiel na pustatinu. Akýsi pustovník, ktorý sa zdržiaval v jeho susedstve, poslal zvest kráľovi Varachiovi o Joasafovej smrti.

Keď Varachia prišiel a odkryl jeden hrob, v ktorom odpočívajú ostatky Varlaama a Joasafa, boli neporušené. Vzal ich a pochoval v chráme, ktorý dal vybudovať Joasaf, keď bol ešte kráľom.

Pamiatku ctihodných mužov Varlaama a Joasafa slávi Cirkev 19. novembra.

BISKUP ANDREJ BAČINSKÝ

(k 250. výročiu od narodenia a 210. výročiu od menovania za biskupa)
(1732—1773—1809)

Biskup Andrej Bačinský

Písal sa rok 1725. Do malej podhorskej dediny Beňatiny (dnešný okres Michalovce) prišiel nový kňaz. Bol mladý, vysvätil ho len pred niekoľkými týždňami. Volal sa Teodor Bačinský.

Dedina Beňatina, vtedy chudobná podhorská farnosť s veriacimi — poddanými, bola majetkom troch maďarských grófskych rodov: Tomčiša, Semeriho a Pribika. V dedine bol malý drevený chrám.

Nový kňaz nemal kde žiť. Beňatina nemala ani farský pozemok, ani farskú budovu. Nový kňaz Teodor Bačinský po porade s veriacimi — poddanými zakúpil od majiteľov grófov malý pozemok a vybudoval na ňom neveľkú chyžku. Uplynulo niekoľko mesiacov a nový kňaz privedol do dediny aj svoju manželku.

14. novembra 1732 v rodine farára Teodora Bačinského v Beňatine narodil sa syn. Pri krste ho nazvali Andrejom.

Malý Andrej vyrastal v chudobnej chyžke. Hral sa a priateľil sa s deťmi poddaných, poznával ťažký osud poddaných, avšak od nich — chudobných a vykorisťovaných učil sa milovať svoju cirkev a svoj obrad. Veriaci Beňatiny veľmi chudobní, avšak svoj chrám majú radi a z toho veľmi málo, čo im ledva vystačí na živobytie, udržiavajú svoj kostolík.

Písať a čítať malý Andrej sa naučil od svojho otca. V tom čase už tu-tam sa otvárali cirkevné školy a učiteľom v škole bol kantor. Avšak Beňatina nemala ani školu, ani kantora, ba ani kostolníka. V chráme namiesto kantora spieval malý Andrej. A keď Andrej mal desať rokov, zložil skúšky z ľudovej školy v Užhorode a otec ho zapísal do gymnázia, ktoré viedli otcovia jezuiti.

Roku 1750 do Beňatiny prišiel mukačevský biskup Michal Manuel Olšavský. Tento biskup robil súpis farností. Vo svojom protokole o farnosti Beňatina napísal toto:

„Farár — Teodor Bačinský, vysvätený v Haliči biskupom Ustrickým, prijatý na farnosť Beňatinu biskupom Hoder-

marským. Farského pozemku v Beňatine niet, farár žije na svojom, zakúpenom.

Chrám sv. Mikuláša, drevený, krytý šindľami, v dobrom stave. Ikony má všetky na plátne. Antimens v chráme od biskupa Bizancia, Cibórium a čaša — z cinu. Košele dve. Zvony dva. Matrika je. Na údržbu kňaza veriaci dávajú po dve veľké ovsy od domu. Cintorín je ohradený.“

Toto je všetko, čo biskup o Beňatine napísal. Biskup ani nespomenul rízy — kňazské rúcha, pretože ich nebolo. Kňaz odbavoval bohoslužby len v stichare — bielej košeli, ktorú mohli ušiť z domáceho plátne. Biskup videl úžasnú chudo bu ded'ny, farnosti a ich kňaza.

Pred biskupom Michalom Olšavským stál 18-ročný junák.

— Toto je náš kantor, môj syn Andrej — povedal farár Teodor Bačinský.

Biskup dlho hovoril s mladým junákom a do svojho protokolu zapísal: „Kantorom je farárov syn, ktorému nič neplatia“.

M'adý Andrej Bačinský roku 1752 skončil gymnázium a biskup Olšavský ho vyslal na teologické štúdiá do Trnavy.

Štúdiá na Teologickej fakulte v Trnave Andrej Bačinský skončil s vyznamenaním. Dokonale rozprával po rusínsky, slovensky, latinsky, nemecky a maďarsky. Preto gróf Majláth si ho vzal za domáceho učiteľa svojich detí. Tu m'adý Andrej mal možnosť v dome grófa zoznámiť sa s vplyvnými osobnosťami a tiež mal k dispozícii veľkú knižnicu, možnosť štúdia.

Roku 1756 Andrej Bačinský bol biskupom Michalom Olšavským vysvätený ako neženatý a znovu poslaný do Trnavy, aby tam dosiahol titul doktora teológie. Roku 1758 novokňaz Andrej bol menovaný za kaplána do veľkej farnosti Dorohy (teraz Hajdú-dorog) k arcidekanovi J. Sabadošovi, tamojšemu farárovi. Tu bol kaplánom tri roky a keď J. Sabadoš bol povolaný do Mukačeva a menovaný generálnym vikárom eparchie, Andrej Bačinský sa stal farárom v Dorohách a potom aj dorožským arcidekanom. Vo farnosti Dorohy Andrej Bačinský bol všetkého 12 rokov. Dorohy vtedy boli rusínskou farnosťou veriaci rozprávali po rusínsky, mali rusínsku školu a bohoslužby sa odbavovali v cirkevnoslovanskej reči a kázalo sa po rusínsky.

Pri účinkovaní v Dorohách Andrej Bačinský sa prvý raz presvedčil v skutočnosti, že mukačevskí biskupi od smrti biskupa Jozefa Dekamelisa (†1705) boli stále podriadení jágerským biskupom a v skutočnosti boli len ich obradovými vikármi. Toto sa odrážalo na nepokoji kňazstva, ba i veriacich. Toto obdobie historickej nazývajú obdobím utláčania mukačevskej eparchie a obdobím boja mukačevskej eparchie za plnú nezávislosť. Andrej Bačinský sa stal očividným svedkom tohto strhujúceho momentu:

Mukačevská eparchia jestvovala od nepamäti ako veľká a samostatná eparchia. Jej biskupov nazývali aj patriarchami. Ako takú ju uznávali všetky biskupstvá východného obradu. Avšak po smrti biskupa Jozefa Dekamelisa a po menovaní za biskupa Juraja Gennadija Byzancia (1715—1733), mukačevská eparchia bola premenená na vikariát latinských jágerských maďarských biskupov. Títo jágerskí biskupi považovali mukačevských biskupov len za svojich „obradových“ vikárov a čoraz viac obmedzovali ich práva. Proti tomu bojoval významný mukačevský biskup Michal Manuel Olšavský, ale bez úspechu. Po smrti biskupa Olšavského (†1768) biskupom bol menovaný Ivan Bradač, rodom z Torysiek, ktorý skončil teológiu v Trnave. Avšak aj jeho vysvätili len s právami vikára. Bez súhlasu jágerského biskupa nesmel zvolávať eparchiálnu synodu, nesmel navštevovať farnosti, vysväcovať kňazov a menovať ich na farnosť, nesmel stavať nové chrámy východného obradu, posväcovať nové chrámy a vytvárať nové farnosti. K tomu filie našich farností boli násilím pripájané k farnostiam latinského obradu, veriaci východného obradu museli dávať desatinu latinským kňazom, ba ešte aj naši kňazi mu-

seli dávať časť svojich dôchodkov latinským kňazom. A k tomu všetkému mukačevský biskup musí každého roku opakovať prisahu vernosti a poddanstva jágerskému biskupovi.

Toto všetko veľmi trápilo nielen veriacich, naše kňazstvo, ale aj biskupa Ivana Bradača. Tento biskup ešte mladý, má len 40 rokov, avšak vedomosťami sa vyrovná hociktorému biskupovi alebo teológovi. K tomu je to biskup askét. Teraz biskup Ivan Bradač, sprevádzaný tromi arcidekanmi, medzi ktorými bol aj Andrej Bačinský a ešte dvoma kňazmi, v septembri roku 1769 vybral sa do Jágru, aby jednaním vyriešil usporiadanie práv biskupa mukačevskej eparchie. Avšak jágerský biskup Eszterházi Károly v žiadnom prípade nesúhlasil s osamostatnením mukačevskej eparchie, takže z jednania vyšla väčšia nehoda ako bola do toho času. A vrcholom všetkého bolo to, že biskup Eszterházi sa domáhal, aby biskup Ivan Bradač znovu kľakol a prisahal mu vernosť a poddanstvo. Telesne slabý biskup Bradač, k tomu biskup-askét, biskup hlbokého duchovného života, teraz odoprel zložiť prisahu, vlastne ju zopakovať. On vo všetkom sa rovná biskupom a kňazom latinského obradu, je pre neho ponížením každoročne opakovať prisahu. Biskup vstal a vyšiel z paláca jágerského biskupa. Samozrejme, že jágerský biskup ho obvinil z rozkolu, nevernosti, avšak horšie bolo to, že telesne slabý biskup Bradač to všetko nervovo nevydržal, ochorel a rozhodol sa zriecť biskupstva. Ostal biskupom len na prosbu a nátlak Andreja Bačinského. A Andrej Bačinský po tomto konflikte osobne odišiel do Viedne, vyžiadal si audienciu u cisárovnej Márie Terézie, dokázal jej, že mukačevská eparchia je staršia ako jágerská, poukázal na odveké práva mukačevského biskupa samostatne spravovať eparchiu, poukázal na despotizmus jágerských biskupov, na nepokoj našich veriacich. Mária Terézia dala príkaz obrátiť sa k Apoštolskej stolici vo veci kanonického usporiadania mukačevského biskupstva. Bol rok 1770.

V polovici roku 1771 do Mukačeva prišiel cisár Jozef II. Cisár prijal na audiencii biskupa Ivana Bradača a bol prítomný na jeho biskupskej Službe Božej v mukačevskom, vtedy katedrálom, chráme. Počas bohoslužby Andrej Bačinský vysvetľoval cisárovi po nemecky obrady východnej Služby Božej a pritom tiež veľa povedal o poľutovaniahodnom utláčaní mukačevskej eparchie. Toto veľmi veľa pomohlo, pretože jágerský biskup Eszterházi, keď sa dopočul o tom, čo všetko dosiahol Andrej Bačinský vo Viedni, urobil všetko, aby zabránil osamostatneniu mukačevskej eparchie.

Avšak napriek všetkým akciám roku 1771 pápež Klement XIV. bullou uznal mukačevskú eparchiu za samostatnú a biskup Ivan Bradač, doteraz titlárny biskup róssenský, sa stal prvým nezávislým sídelným mukačevským biskupom. Avšak predošlé otrasy zničili zdravie tohto mladého biskupa a Ivan Bradač ako 40-ročný zomrel 6. júla 1772. Kňazstvo mukačevskej eparchie jednomyseľne zvolilo za kapituluného vikára — dočasného správcu eparchie Andreja Bačinského.

5. augusta 1772 cisárovná Mária Terézia menovala Andreja Bačinského za biskupa a menovanie dňa 8. 3. 1773 schválila Apoštolská stolica. Andrej Bačinský bol vysvätený na biskupa v cisárskej kaplnke vo Viedni v prítomnosti cisárovnej Márie Terézie a celej cisárskej rodiny. Svätí ho chorvátsky svidnícky biskup východného obradu Vasil Božičkovič za asistencie Meletia Kovača — varadínskeho apoštolského vikára. Cisárovná Mária Terézia darovala Andrejovi Bačinskému mitru, sakos, biskupský prsteň a biskupský kríž. A biskup Bačinský využil audienciu u cisárovnej a vyložil jej obraz ťažkosti, ktoré má mukačevská eparchia. Zvlášť podčiarkol ťažký materiálny stav biskupa, potrebu utvorenia kapituly a bohosloveckého seminára.

(Dokončenie v 12. čísle.)

S L O V O — mesačník gréckokatolíkov v ČSSR. Vydáva a Spolok sv. Vojtecha Trnava v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava. Šéfredaktor: Štefan Papp. Redakcia 040 01 Košice, Bajkalská 28/III/18 č. t. 888 94. Administrácia 890 21 Bratislava, Kapitulská 9. Č. t. 331 717 a 333 056. Index. Č. 49618.

Tlačia Duklianske tlačiarne, n. p., Prešov. Uzavierka časopisu je 2 mesiace pred vydaním čísla. Rukopisy nevraciam. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu rukopisov. Rozširuje PNS, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Celoročné predplatné 24 Kčs, pre cudzinu 24 Kčs plus poštovné. Cena jednotlivého výtlačku 2 Kčs.